

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Srovnávací studie: pojetí evropské identity na ESN Marmara a ESN Pardubice
Diplomová práce

2022

Bc. Slavíková Lucie

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie Slavíková**
Osobní číslo: **H19370**
Studijní program: **N6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Téma práce: **Srovnávací studie: pojetí evropské identity na ESN Marmara a ESN Pardubice**
Zadávající katedra: **Katedra sociální a kulturní antropologie**

Zásady pro vypracování

Práce se bude zabývat podporou evropské identity skrze studentskou organizaci Erasmus Student Network, která spolupracuje s programem Erasmus+. Cílem výzkumu je zodpovědět otázky, zda můžeme uvažovat o dobrovolnictví v této organizaci jako o aktivitě, která vede k zesílení pocitu evropské identity, a jak je chápán pojem „evropská identita“ v tomto kontextu. Výzkum se zaměří na to, jakým způsobem se tato identita buduje a zda nějaké společné rysy tato skupina má. Praktická část bude realizována skrze polostrukturované rozhovory. Výzkum bude prováděn v České republice a v Turecku, kde můžeme na tamních univerzitách nalézt Erasmus Student Network. Konkrétně se jedná o Univerzitu Pardubice a Univerzitu Marmara.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Anderson, B. 2008. *Představy společností: Úvahy o původu a šíření nacionalismu*. Praha: Karolinum.
Barth, F. 1969. *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Difference*. Waveland Press.
Eriksen, T.H. 2007. *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. Triton.
Eriksen, T.H. 2008. *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: portál.
Fine, R. 2011. *Kosmopolitismus: Základní ideje globálního uspořádání*. Praha: Filosofia.
Mau, S. 2010. *Social Transnationalism: Lifeworlds Beyond the Nation-State*. New York: Routledge.
Novotná, H., O. Špaček, M. Štovíčková Jantulová 2020. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Fakulta humanitních studií.
Shore, C., S. Wright 1996. *Towards an Anthropology of Policy: Morality, Power and the Art of Government*. Anthropology of Policy.
Soukup, M. 2014. *Terénní výzkum v sociální a kulturní antropologii*. Praha: Karolinum.
Toušek, L. a kol. 2015. *Kapitoly z kvalitačního výzkumu*. Plzeň.

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Adam Horálek, Ph.D.**
Katedra sociální a kulturní antropologie

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

PhDr. Tomáš Boukal, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 19. listopadu 2020

Prohlašuji:

Práci s názvem Srovnávací studie: pojetí evropské identity na ESN Marmara a ESN Pardubice jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 3. 2022

Bc. Slavíková Lucie

Poděkování:

Ráda bych tímto poděkovala panu PhDr. Adamu Horálkovi, Ph.D., za vedení mé diplomové práce, trpělivost, cenné informace a spolupráci.

Poděkování patří i všem respondentům, kteří se trpělivě podíleli na mém výzkumu a zúčastnili se rozhovorů. Největší poděkování patří mým rodičům, kteří mi umožnili vyjet několikrát na zahraniční výjezd a byli mi velkou oporou během studií.

Děkuji / Teşekkür ederim

ANOTACE

Práce se bude zabývat podporou evropské identity skrze studentskou organizaci Erasmus Student Network, která spolupracuje s programem Erasmus+. Cílem výzkumu je zodpovědět otázky, zda můžeme uvažovat o dobrovolnictví v této organizaci jako o aktivitě, která vede k zesílení pocitu evropské identity, a jak je chápán pojem „evropská identita“ v tomto kontextu. Výzkum se zaměří na to, jakým způsobem se tato identita buduje a zda nějaké společné rysy tato skupina má. Praktická část bude realizována skrze polostrukturované rozhovory. Výzkum bude prováděn v České republice a v Turecku, kde můžeme na tamních univerzitách nalézt Erasmus Student Network. Konkrétně jsem vybrala Univerzitu Pardubice a Univerzitu Marmara.

KLÍČOVÁ SLOVA

Erasmus Student Network, evropská identita, komparace

TITLE

Comparative study: the concept of European identity at ESN Marmara and ESN Pardubice

ANNOTATION

The thesis will deal with the support of European identity through the student organization Erasmus Student Network, which cooperates with the Erasmus + programme. The aim of the research is to answer the question of whether we can consider volunteering in this organization as an activity that leads to a stronger sense of European identity, and how the term "European identity" is understood in this context. Research will focus on how this identity is built and whether this group has any common features. The practical part will be based on semi-structured interviews. The research will be carried out in the Czech Republic and Turkey, where we can find the Erasmus Student Network Erasmus Student Network. Specifically, I chose the University of Pardubice and Marmara University.

KEY WORDS

Erasmus Student Network, european identity, comparison

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. VÝBĚR TÉMATU	9
3. EVROPSKÁ UNIE	11
4. IDENTITA	13
4.1 EVROPSKÁ IDENTITA.....	14
5. ESN – ERASMUS STUDENT NETWORK.....	16
5.1 ESN – Historie.....	16
5.2 Hlavní hodnoty	17
6. ERASMUS GENERACE	21
7. TURECKO.....	25
7.1 Evropanství.....	25
7.2 Evropanství a Turecko.....	27
7.3 Evropeizace v Turecku	27
8. PRAKTICKÁ ČÁST.....	31
8.1 Metodologie.....	31
9. TURECKÁ ČÁST VÝZKUMU	36
9.1 Erasmus Student Network jako cesta do mezinárodního prostředí	37
9.2 Vstup do Erasmus generace a přijetí evropských hodnot.....	40
9.3 Vliv Erasmus Student Network na vnímání turectví	43
10. ČESKÁ ČÁST VÝZKUMU	45
10.1 Dobrovolnictví jako prodloužení Erasmu+	45
10.2 Různorodá komunita se stejným cílem.....	46
10.3 Erasmus generace jako nálepka	47
10.4 Erasmus tě nenaučí cítit pouto k Evropě	49
11. SROVNÁVACÍ ANALÝZA	51
11.1 POROVNÁNÍ POJETÍ EVROPSKÉ IDENTITY.....	52
12. ZÁVĚR	54
13. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	56

1. ÚVOD

Evropská identita se rozvíjí a program Erasmus+ je jedním z pilířů, jak chce EU zvýšit pocit evropské sounáležitosti. Evropská unie vznikla v roce 1993 a jejím mottem se stala myšlenka „Jednotnost v rozmanitosti“. Mnoho jazyků, kultur, odlišných měn a cílem je spojit všechno do jednoho fungujícího celku, který bude žít v míru a toleranci. Vznikají programy, jak postupně integrovat tyto myšlenky do společnosti. Skrze Erasmus+ studenti odjíždí do zahraničí studovat, seznámit se s mezinárodními studenty, mluvit cizím jazykem a poznávat novou kulturu. S programem Erasmus+ souvisí i Erasmus Student Network (ESN), který těmto studentům pomáhá v integraci v nové zemi. Je to jedna z největších studentských neziskových organizací v Evropě (buddyka.vse 2018). Můžeme je najít na evropských i neevropských univerzitách (ESN 2016). Hlavním cílem je pomoc s integrací zahraničních studentů do nového mezinárodního studentského prostředí. Hlavní motto se nese v duchu „studenti pomáhají studentům“ (buddyka.vse 2018).

Erasmus započal v roce 1987 jako výměnný program pro vysokoškolské studenty. První rok se ho účastnilo 3200 studentů z jedenácti evropských zemí. V dalších třiceti letech se počet zvýšil k devíti milionům lidí. Během této doby se program stále rozvíjel a přestal být zaměřován pouze na vysoké školy (MŠMT 2019). Česká republika se zapojila od akademického roku 1998/1999 (Euroskop 2017). Co jim účast v tomto programu přinese a jak se mění jejich životní styl, to byly základní otázky pro mou bakalářskou práci. Jednou z hlavních odpovědí bylo nabytí nových zkušeností, zlepšení své pozice na trhu práce. Následujícím důležitým cílem byla mnohojazyčnost a poznání neprozkoumaných kultur. Výsledky vyšly jasně a studenti se nemohli dočkat, až znovu vycestují a budou moci využívat angličtinu v zahraničí. Byla to pro ně skvělá zkušenost a chtěli by to zažít znovu.

Po dopsání bakalářské práce jsem se zamyslela – Když má proevropský program vliv na Erasmus studenty, jaký má vliv na dobrovolníky z ESN? Jsou to právě dobrovolníci, kteří podporují studentské multikulturní prostředí a podílejí se velkou částí na chodu celého programu Erasmus+. Můžeme uvažovat o dobrovolnictví v této organizaci jako o aktivitě, která vede k zesílení pocitu evropské identity stejně jako u Erasmus studentů? Jak dobrovolníci chápou pojem „evropská identita“ a identifikují se s tím?

2. VÝBĚR TÉMATU

O ESN jsem se dozvěděla dříve, než jsem nastoupila na vysokou školu. Přípravovala jsem se na testy z anglického jazyka a ESN mi bylo doporučeno jako skvělá možnost procvičování a konverzace. Zahraniční studenti z celého světa na jednom místě, kteří komunikují především v angličtině. Z mého pohledu to byla skvělá příležitost a navštívila jsem jejich „národní večer“, kde dvě země měly prezentaci a připravily své národní jídlo. Byla jsem nadšená a hned první měsíc mého vysokoškolského studia jsem se do ESN přidala sama. Přijímací řízení bylo ve formě přátelského popovídání, které bylo spíše informativní. Dobrovolníci organizují národní večery, výlety po České republice, večírky a další různé akce. Také každý semestr dostane každý určitý počet Erasmus studentů, kterým pomáhá, pokud mají jazykový či jiný problém. Bývalý HR povídal také o tzv. platformách, kde se všichni dobrovolníci z celé České republiky schází a řeší různá témata či provádí workshopy.

Ze začátku jsem měla pouze zájem o starost o Erasmus studenty. Užívala jsem si konverzaci v angličtině, organizování událostí a navazování mezinárodních přátelství. Líbilo se mi trávit čas v mezinárodním prostředí a vytvářet někomu vzpomínky. Získávala jsem zkušenosti, které bych za jiných okolností nikdy nemohla získat. Už v prvním semestru bakalářského studia jsem se rozhodla, že navštívím tzv. platformu. Nevěděla jsem, co mohu čekat, ale všichni o tom mluvili v superlativech.

Hned na první společné přednášce se řešila Evropská unie a jak podpořit evropskou identitu. Jednalo se především o zapojení více proevropských aktivit do programu pro Erasmus studenty. Například, co se týče ekologie, integraci Erasmus studentů do české společnosti a dalších podpůrných programů. V tento moment jsem si uvědomila, že tato organizace v sobě skrývá daleko větší potenciál a organizování výletu pro zahraniční studenty, je jen špičkou ledovce. Během následujících let jsem navštívila ještě pár platform, ale mou hlavní motivací pro dobrovolnictví, byli stále Erasmus studenti a neangažovala jsem se více do vedení.

Mám za sebou dva studijní pobyty skrze Erasmus+ program a během nich jsem poprvé zaslechla pojem „Erasmus generace“. Po postupném bádání jsem narazila na politické projevy a články, kde se o těchto studentech hovoří jako o budoucích lídrech Evropy. Bylo to zrovna doba při dopisování mé bakalářské práce a napadla mě myšlenka, zda mohou být dobrovolníci ovlivněni touto organizací. Nejčastějším důvodem pro přijetí do organizace byla konverzace v angličtině a najednou mohou dobrovolníci sedět na platformě a poslouchat přednášku o proevropských aktivitách. Tohle téma mě nadchlo natolik, že jsem si ho vybrala pro svou

diplomovou práci. Nechtěla jsem, aby byla práce zaměřená pouze na Českou republiku, protože mě zajímalo, jak funguje organizace i v zahraničí. Napadla mě idea o komparaci dvou ESN sekcí ze dvou různých zemí – členská země EU a země, která nespadá do EU. ESN má jasně stanovená pravidla, jak má vše fungovat a chtěla jsem zjistit, zda můžeme mezi sekcemi najít odlišnosti. Volba padla na komparaci českých dobrovolníků z Univerzity Pardubice a tureckých dobrovolníků z Univerzity Marmara.

3. EVROPSKÁ UNIE

Primární otázkou této diplomové práce je pojetí evropské identity konkrétní komunitou ESN. Ta je výplodem a výsledkem Evropské unie. Všechny cíle a hodnoty, které ESN má, vycházejí z evropských hodnot.

Evropská unie je rozmanitá a současné době ji tvoří 27 států (Evropská unie 2021). Všechny členské státy zůstávají nezávislými a suverénními zeměmi, ale zároveň spolupracují jako jedna společnost (Evropská unie 2018: 7). Unie dokončila mnoho projektů, kterými chce zlepšit životní úroveň pro všechny své občany. Je to například vznik společné měny, zrušení hraničních kontrol mezi státy EU, jednotný trh, volný pohyb zboží a služeb, větší možnosti práce a rozvoj studia v zahraničí. „Pokud jde o zaměstnanost, sociální zabezpečení a daně, musí všechny členské státy přistupovat ke všem občanům EU jako ke svým vlastním“ (Evropská unie 2021). Jde o jednotu, kdy se občané EU mohou cítit jako součástí jednoho velkého celku, kde hranice nejsou tak důležité.

Evropská unie je založena na základech právního státu. Všichni jsou si rovni a všichni mají svá práva. Jedná se o respektování lidské důstojnosti, svobodný pohyb, svobodu projevu a žádná diskriminace – toto všechno chrání Listina základních práv EU (Evropská unie 2021). Evropská unie má striktně nastavené parametry, které vyžaduje od zemí, které pod ni spadají. Je to politický konstrukt. „Politika je hlavní institucí západního a mezinárodního vládnutí, srovnatelná s jinými ideologickými a zpolitizovanými koncepty, jako je rodina a společnost“ (Shore, Wright 1996: 3). Jedná se o vytvoření evropského společenství, které sdílí společné hodnoty, politiku a mají sjednocenou ideologii.

Je to soubor pravidel, která by se dala označit jako teorie kosmopolitismu (resp. *polites* tou kosmou, což znamená světoobčan), která je založena na teorii o univerzalismu. Kosmopolitní sociální teorie je kolektivní snaha o vybudování společnosti založené na požadavku univerzalismu a snaze o dosažení ideje, že všechny lidské bytosti jsou členy jednoho všeobjímajícího společenství (z této skutečnosti plynou morální, politické, kulturní i jinak významné důsledky). Kosmopolitismus může mít mnoho podob – morální, politický, právní, kulturní atd. a ty se nemusejí překrývat (Fine 2011; 16 in Dufek 2011: 116). Evropská unie je rozmanitá. Mnoho jazyků, kultur, odlišných měn a cílem je spojit všechno do jednoho fungujícího celku, který bude žít v míru a toleranci. Hlavní idea Evropské unie je stát se silným velkým celkem, který je rozmanitý v kultuře, jazycích, zvycích, ale stojí na společných základech. Je tu vize o životě bez hranic, vytváření co nejužších vztahů mezi státy a vystupovat jako jeden silný stát se sdílenou identitou.

Jak už popisuje Benedikt Anderson ve své knize Představy společenství, nacionalismus vznikl skrze sdílenou identitu, která se rozšířila skrze kapitalismus tisku. Dnes se dá hovořit především o médiích, která sdílí myšlenky a formují národy (Anderson 2008; 202). Média jsou rychlá, nová a vždy aktualizovaná, narozdíl od knih. Je snazší získat informace a zaujmout velkou část lidí z celého světa v jeden moment. Média nás informují, jak spolupracují země EU a řeší společně dané problémy a pro-evropské zájmy. Je tam vidět spolupráce a jednota. V dnešní době jsou také hojně využívány i sociální sítě, kde můžeme vidět podporované evropské projekty. Jedná se například o zmiňovaný Erasmus+, který propaguje formou reklamy, jak na sociálních sítích, tak v televizi.

Evropská unie nemůže být považována za jednotný stát. Když vezmeme v potaz její motto „Jednota v rozmanitosti“, můžeme o ní uvažovat jako o jednom velkém rozmanitém společenství, které je různorodé. Na druhou stranu EU má určité atributy jako samostatný jednotný stát. Chce a snaží se o jednotu národa a poskytnutí stejných příležitostí pro své občany. Všechny státy EU mají nad sebou byrokratický aparát, kde zástupci zemí diskutují o budoucnosti celkové unie. Státy spojuje jednota vedení, i když jsou zcela odlišné (Evropská unie 2021). To vše může zapříčinit, že se lidé mohou cítit jako Evropani. Volný pohyb osob, vzdělané obyvatelstvo, které bude umět přijímat nové a nové informace a dál je šířit. Zasluhou toho si mohou utvářet svoje národní představy, označovat národní dějiny a utvářet hodnoty, kdo jsme my a oni. Přece jenom EU si vybírá členské státy i skrze společnou historii, která by měla být propojená. Přes tyto hodnoty se vytváří pocit sounáležitosti, sjednocení lidu, představa o společenství a nezávislosti lidu. Představa o sounáležitosti, i když lidé pochází z různých zemí, stále se mohou cítit jako součást daleko většího a rozsáhlejšího společenství.

4. IDENTITA

Identita je často používaný pojem, který se ve společnosti napříč obory běžně aplikuje. Dalo by se očekávat, že bude mít ustálenou a jasnou definici vzhledem k jeho každodennosti. Opak je pravdou a identita je zcela individuální pojem a každý ji vnímá a aplikuje odlišně. Je to uvědomování si sebe samotného a zároveň chápání jedince společností. Není to vrozenou vlastností jedince, ale je sociálně konstruována. Sociální konstrukce reality je koncept od Bergera a Luckmanna. Od té doby, co se člověk narodí, se učí přizpůsobovat, aby přežil a zapadl do již fungující společnosti. Existuje mnoho faktorů, které ovlivňují vývoj. Například to jsou instituce. Instituce mají dějiny, proto jsou zakořeněny hluboko v lidech, ale musíme si uvědomit, že i tyto vzorce lidského jednání byly vytvořeny člověkem a člověk stanovil hranice. Identita je tvořena institucemi, která je buduje a dostáváme se do bodu, kdy člověk je výsledek společnosti (Berger, Luckmann 1966: 154-157). Vstupem do společnosti přijímáme vzorce chování dané skupiny. Tato skutečnost nás ovlivňuje v našem každodenním životě a rozhodování. Hranice se mohou samozřejmě posouvat a měnit v závislosti na dané kultuře a historických událostech. V kontextu výzkumu této práce lze hovořit o dobrovolnících, kteří jsou vystaveni dvou odlišným institucím – turecké a české společnosti. Byli ovlivněni rozdílnými institucemi a je otázkou výzkumu, jak vnímají vstup do nové instituce (ESN) a jak vnímají svou vlastní identitu. Skrze novou instituci mohou nabýt určité nové vlastnosti a přijmout je do své identity.

Taylor mluví o identitě jako o něčem, co musí být uznané či neuznané. Kdy společnost utváří obraz o například určité skupině lidí, kteří během dalších let přijmou tento názor do své vlastní identity a definují se takovým způsobem. V případě tohoto výzkumu je instituce EU a Evropané jsou jejím výplodem. Už od nepaměti byli Evropané bráni jako významnější kontinent, pokud je porovnáme například s kontinentem africkým, který byl označován jako méněcenný a necivilizovaný (Taylor 1992: 41-42). Evropská unie má jasně nastavené hodnoty, cíle a popis, jak by měl vypadat správný Evropan a nenásilně formuje společnost skrze například vzdělávací a obdobné instituce. Jedná se například o znalosti dvou jazyků, možnosti studia a práce v zahraničí. Pocit „významnějšího“ kontinentu může v lidech přetrvávat a mohli ho přijmout do své vlastní identity. Tuto skutečnost si nemusejí uvědomovat, protože jsou ovlivňováni institucemi, která je k tomu vychovává.

4.1 EVROPSKÁ IDENTITA

Evropská identita jednotlivce není přesně nadefinována a neexistuje jednotný přístup, jak by se k identitě mělo přistupovat. Pro evropskou identitu neexistuje žádná obecná definice a identitu si může teoreticky představit jako soubor aspektů, které EU podporuje ve svých projektech. Vše je založeno na subjektivitě. Lze si jen odvodit a domyslet skrze podporované evropské hodnoty, jak by se měl správný Evropan chovat.

Můžeme uvažovat o evropských hodnotách jako o sociální konstrukci reality, kterou se instituce EU snaží aplikovat nové myšlenky, postuje do společnosti? O sociální konstrukci reality můžeme uvažovat jako o přijímání určitých hodnot, nového životního stylu, podobné smýšlení, které jsou navrženy určitou institucí. Lidé se na základě přijetí konkrétních vzorců chování mohou začlenit a seskupit do stejných sociálních skupin, protože s nimi sdílí stejné hodnoty a zkušenosti (byli ovlivněni stejnými institucemi). Skrze výzkum je zde možnost presumpce, že studenti, kteří se do ESN přidali, sdílí stejný vzorec chování a uznávají obdobné hodnoty. To by mohl být předpokládaný důvod, proč se přidali do této organizace. Druhá možnost je přijetí stejného vzorce chování až po vstupu a aktivitě v organizaci (ovlivnění novou institucí ESN).

V tomto kontextu obou možností, lze hovořit o sdílení společného habitus. Habitus je: „systém trvalých, přenositelných dispozic, které, při zapojení předešlých zkušeností, slouží v každém okamžiku jako matrice vnímání, chápání a jednání“ (Bourdieu 1977: 82–83 in Horálek 2012: 34). Je zde možnost předpokladu, že buď studenti mohou získávat habitus při vstupu do ESN, nebo už tento habitus mají. Čím více mají lidé společných sociálních pozic, tím jsou si bližší a naopak. Lidé mohou být rozdělení na základě různých kritérií, které mohou být založeny na základě společného habitus či objemu svého kapitálu (Bourdieu 1998: 37-40). Sdílení stejného habitus a sociálních pozic může mít za následek vstup do stejných komunit. Pokud byli aktéři ovlivněni stejnou institucí a prostředím, mohou mít větší dispozice ke vstupu do ESN či evropských projektů. Na druhou stranu dobrovolníci mohou přijímat nový habitus a novou sociální pozici až s příchodem do evropské organizace, která je může formovat.

Habitus je systém získaných informací, který slouží pro naše chápání a jednání. Díky získaným zkušenostem si spojíme oděv, sport, povolání, vlastnost s určitou sociální pozicí. Z tohoto můžeme usoudit, jak jednat. Lidé se skrze tuto skutečnost sami kvalifikují do určité skupiny, jelikož se budou obdobně chovat/oblékat a sžijí se do sociálního prostoru (Bourdieu 1998: 14). Začnou sdílet stejné myšlení, obdobné názory a vnímat sdílenou identitu vybraného

sociálního prostoru. V tomto případě se jedná o vysokoškolské studenty, kteří všichni studovali v zahraničí. Tento fakt může sjednocovat a studenti si mohou být bližší, protože sdílí stejné zkušenosti a mají společné sociální pozice. Sdílí společný habitus, sociální pozici i jen skrze studijní pobyt v zahraničí a schopnost mluvit anglicky. Tato skutečnost může formovat novou společnost / komunitu se sdílenou identitou.

5. ESN – ERASMUS STUDENT NETWORK

Mise ESN, která se nemění a měnit se nebude:

Obohacení společnosti prostřednictvím zahraničních studentů (Erasmus Student Network 2019).

Hlavními aktéry této diplomové práce jsou dobrovolníci a činnosti této organizace. Sama organizace má historii a sama si vytyčila své cíle a hodnoty pro následující roky.

ESN neboli Erasmus Student Network je největší studentská organizace v Evropě. Vznikla 16. října 1989 a byla oficiálně zaregistrována v roce 1990. Jejím hlavním cílem byla podpora rozvoje studentských evropských programů. Síť škol se neustále rozšiřuje, momentálně můžeme ESN nalézt ve 42 zemích a na více než tisícovce univerzit. Tam působí kolem 15 000 aktivních členů (Mohnacki 2021). Dobrovolníci chtějí především pomoci zahraničním studentům s životem v nové zemi. Od pomoci s překonáním jazykové bariéry (například překlady na úřadech), seznámení s místní kulturou a organizace výletů. Spektrum je široké, ale primárním úkolem je zajištění bezproblémového studijního programu pro zahraniční studenty a seznámení je s místní kulturou. Existují zde tzv. buddíci či badíci. Je to počestěná verze z anglického slova buddy neboli kamarád. Jsou to dobrovolníci (studenti vysokých škol), kteří se dobrovolně přidali a chtěli by pomáhat zahraničním studentům.

5.1 ESN – Historie

S cílem poskytování zahraničních mobilit studentům byl v roce 1987 schválen plán na podporu vysokoškolského vzdělání a umožnění strávit a studovat na čas v zahraničí. Plán schvalovalo Evropské společenství (ES). V tomto plánu byl zahrnut i program Erasmus (ESN 2022). Po roce bylo pozváno 32 bývalých Erasmus studentů na setkání do Belgie, kde by tento program zhodnotili. Na setkání mluvili o problémech, se kterými se během jejich studijních pobytů setkali. To byl zásadní bod pro založení ESN. Podstatou je myšlenka „*studenti pomáhající studentům*“, která přetrvává jako nejdůležitější myšlenka do současnosti. Už v roce 1989 se založila první sekce v Nizozemsku, která nesla název **Erasmus Student Network**. K Nizozemsku se přidávaly další evropské univerzity a postupně se síť univerzit rozrůstá dál. Momentálně existuje 554 sekcí (ESN 2022).

5.2 Hlavní hodnoty

ESN má nastavené všechny své ideály pro všechny sekce stejně. Je to apolitická organizace, která dodržuje následující hodnoty a vize:

- jednota v rozmanitosti a rozmanitost v jednotě (každý přišel z rozdílného prostředí, ale spolu sdílí společný cíl)
- studenti pomáhají studentům (zavázání se k dobrovolnictví pro blaho ostatních)
- zábava v přátelství a respektu (vztahy založené na respektu)
- mezinárodní dimenze života (dobrovolníci jsou otevření, mobilní, rádi objevují a zkoumají. Také spolupracují a komunikují, abychom překonali své hranice)
- láska k Evropě jako k oblasti míru a kulturní výměny (žijí a maximálně využívají kulturního bohatství Evropy)
- otevřenost a tolerance (rozumí druhým, přijímají je a učí se od nich)
- spolupráce při integraci (Mohnacki 2021).

Pro kratší přiblížení se do chodu organizace, vysvětlím, jak je konstruována. ESN je strukturovaná organizace. Hlavní tři úrovně jsou „Local Level“, „National Level“ a „International Level“.

A. Local Level

Lokální úroveň ESN. Spadají sem sekce, které pořádají mezinárodní aktivity a pomáhají v rámci mezinárodních výměnných pobytů především na vysokých školách. Každá univerzita má vlastní jednu sekci, která se řídí tzv. Local Board. Je to uskupení lidí, kteří byli zvoleni ve volbách a ti organizují svou skupinu dobrovolníků. Local Level je ta úroveň, která je nejvíc viditelná, protože jako jediná přichází do kontaktu s Erasmus studenty (Mohnacki 2021).

B. National Level

Je to národní rada, která hájí zájmy svých lokálních sekcí a své země. Každá země, kde se ESN nachází, má jeden National Board. Členové National Board byli zvoleni v řádných volbách. Komunikují s International Level a zastupují svou zem (Mohnacki 2021).

C. International Level

Mezinárodní level se skládá ze statutárních a nestatutárních orgánů. ESN International je reprezentována radou dobrovolníků, kteří byli zvoleni do svých pozic. Pracují v Bruselu a spolupracují s evropskou komisí. Jsou to oni, kteří hájí zájmy celkového ESN a spolupracují na nových projektech a spolupracích (Mohnacki 2021).

Mé zkušenosti spadají pouze do Local Level, protože mi tato úroveň nejvíc vyhovovala, protože se zabírala nejdůležitějším prvkem a tím jsou Erasmus studenti. Další dva levely jsou spíše pro administrativní účely. Co se týče nových projektů, spoluprací, vytváření vizí pro následující roky.

Mise, vize a strategické priority 2019-2025

Pro větší pochopení ESN jsem vzala v potaz jejich strategický plán, který chtějí uskutečnit do roku 2025. Jde především o cíl zveličit Erasmus+, zvýšit počty studentů a více propagovat myšlenky multikulturalismu. Při úvahách o strategii se ESN inspirovalo Světovou organizací skautského hnutí (WOSM). Jejich strategii vidělo jako nejuplněnější. Vize jsou rozdělené do 4 kategorií (Erasmus Student Network 2019: 1).

Nejdůležitější vize spočívají v rozsahu:

- Co? a Kde? - „Globální síť generace Erasmus“

Nejdůležitějším prvkem ve vizi ESN je rozsah. Bytím ve fungující organizaci se stáváme vůdci hnutí nové generace složených především z mezinárodních studentů a dobrovolníků ESN. Ti všichni sdílí stejné hodnoty pro přijetí rozmanitosti. Generace, která se stane vůdci zítřejšího světa (Erasmus Student Network 2019: 1).

- Jak? - „Odhodlána zlepšovat mezinárodní vzdělávání a poskytovat příležitosti pro vlastní rozvoj“

Podpora internacionalizace vzdělání. Od dobrovolníků v ESN sekcích, po prosazování zásad v Bruselu. Měl by se poskytnout prostor pro rozvoj (osobní či profesní) ESN dobrovolníkům a zahraničním studentům. Podporují se tak myšlenky a dovednosti, které by měly definovat Erasmus generaci. Jedná se o schopnost být teamleader, mezikulturní porozumění, kritické myšlení a být aktivním občanem (Erasmus Student Network 2019: 1).

- Kolik? - „Dva miliony mladých lidí“

Podle dotazníkového šetření bylo v roce 2018 13 tisíc dobrovolníků v ESN, ti pracovali s 300 000 studenty. Je tu prostor pro rozšíření činnosti, nejenom na vysokoškolskou půdu. Rozšíření k číslu 2 miliony mladých lidí, to se týká dohromady dobrovolníků i studentů, kterých by mělo být dosaženo do roku 2025 (Erasmus Student Network 2019; 1-2).

- Proč? - „Podpora mezikulturního porozumění a vytváření pozitivní změny ve společnosti“

Proč by se mělo rozvíjet globální hnutí a zlepšovat mezinárodní vzdělávání? Věříme, že ESN bude pomáhat vytvářet lepší svět, který je jednotný v rozmanitosti (Erasmus Student Network 2019; 1-2).

Všechny strategické priority jsou mířeny k expanzi ESN a rozšíření působí do širších škál. Jsou jim přidávány superlativy a hovoří se o nich jako o budoucích lídrech. Dobrovolníci a absolventi ESN budou uznávanými vůdci generace Erasmus. ESN zmocní absolventy, mezinárodní studenty, aby se stali vyslanci mezikulturního porozumění, aktivního občanství a sdíleli vizi jednoty v rozmanitosti. Budou také poskytovány příležitosti ke sdílení těchto hodnot prostřednictvím dobrovolnických aktivit pro šíření pozitivního dopadu mezi místními komunitami. (Erasmus Student Network 2019: 2-3). Označením této komunity za uznávané budoucí vůdce Erasmus Generace, kteří jsou taktéž vyslanci mezikulturního porozumění. To vše může vést k dojmu určité vznikající privilegované skupiny. Tyto vize a hodnoty si nastavila sama organizace. Z vizi si lze odvodit, že by tato skupina měla motivovat ostatní k většímu multikulturního porozumění, aktivnímu občanství, které povede ke zlepšení situace ve světě. Vzhledem k použití termínu „jednota v rozmanitosti“ se může jednat o rozšíření evropských hodnot ve světě. Vše má základ v jednotě a otevřenosti ke kulturám, kde je schopnost vnímat a přesouvat se mezi kulturami bezproblémově.

S touto myšlenkou souvisí myšlenka transnacionalismu. Ta se také zabývá migrací a migranty, kteří se nechtějí vzdát své kultury a identity. V knize *A Companion to the Anthropology of Politics* popisuje Nina Glick Schiller transnacionalismus jako proces migrace, kdy se přistěhovalci nevzdávají svých původních identit a zvyků a asimilují se. Zároveň působí ve více sociálních světech naráz (Nugent 2004: 449-450). Ale já jsem pojala Transnacionalismus z jiné perspektivy. S ohledem na studentské zahraniční mobility v EU hovoří Steffen Mau o sociálním transnacionalismu (neboli také „Erasmus zkušenosti“). Díky studiu na zahraničních univerzitách studenti získávají nejenom nové dovednosti, zkušenosti

z jejich oboru, které jim můžou například přispět k jejich výzkumu. Získávají také kulturní, jazykové a mezilidské vazby. Mobilitu studentů ovlivňuje proces transnacionalizace skrze vytváření multikulturního prostoru v rámci univerzity, ale také tvorbou transnacionálních sítí a produkcí občanů, kteří jsou schopni se přesouvat mezi kulturami a národními státy (Mau 2010: 74-75 in Mácha 2017: 9-10).

Erasmus Student Network je založeno na podpoře evropských hodnot přes veškeré aktivity, chování, které je s tím spojeno. Vytvářejí prostředí, kde nezáleží na národnosti a snaží se představit multikulturní prostředí. Nezáleží na faktu, zda se jedná o evropskou či neevropskou univerzitu. Všude jsou pravidla nastavená stejně. Z těchto předpokladů vychází Erasmus generace.

6. ERASMUS GENERACE

Erasmus generace je pojetí nové generace lidí, kteří studovali, pracovali v zahraničí skrze Erasmus+ program. Zahrnují se tam Erasmus studenti i ESN dobrovolníci. Je to generace, která si vytyčuje cíle pro změnu. Když v roce 2017 oslavili 30 let od vzniku, do této generace náleželo devět milionů lidí. Všichni se s tebou generací nemuseli ztotožnit, ale minimálně tímto programem prošli (The Erasmus+ Generation Declaration 2018: 2).

Erasmus generace věří, že „Dějiny Evropy nám říkají, že odloučení a nacionalismus není cestou vpřed. Společné problémy potřebují společná řešení. Udržitelná společná řešení jsou založena na důvěře a důvěra se buduje na osobních vztazích Evropy" (The Erasmus+ Generation Declaration 2019: 3). Podporují mezikulturní komunikační dovedností a rozvíjení občanského vzdělání (skrze Erasmus+), aby se posílil pocit evropské identity a vyzdvižení evropských hodnot ve všech vzdělávacích institucích. Řadí se mezi ně evropské hodnoty jako demokracie, solidarita, lidská práva (The Erasmus+ Generation Declaration 2018: 2-5).

Erasmus generace není akademicky nadefinována. Je to pojem, který je běžně používaný. Dokonce i v politické sféře ho lze zaznamenat. Označuje generaci lidí, která byla napojena na program Erasmus+. Buď jako účastník, který studoval či plnil praktickou stáž v zahraničí, či lidé, kteří těmto studentům na univerzitách pomáhali. Tato generace se všeobecně popisuje jako generace, která se umí přizpůsobovat, akceptuje nové kultury a je otevřená novým věcem. Stojí za evropskými hodnotami a napomáhá k inkluzi do společné Evropy (The Erasmus+ Generation Declaration 2019: 2-5).

Při hledání zdrojů k tématu tohoto výzkum, jsem se dostala k politickým prosllovům politiků, kteří jsou spojováni s Evropskou Komisí. V proslovech děkují za práci těchto dobrovolníků, jelikož podporují a sdílí evropské hodnoty a cíle k Erasmus studentům. Politici pobízejí mladé lidi, aby pokračovali ve své dobrovolnické práci a šířili tyto myšlenky dál. Jak již bylo zmíněno v přechozí kapitole, ESN se vidí jako budoucí leadeři a nosiči evropských hodnot. V tomto jsou podporováni, také ze strany politiků. V politických proslovech je pak Erasmus generace vyzdvihována a volána jako budoucnost Evropy (i s ESN). Podpora pro splnění společných cílů a vyzdvihování proevropského chování je značná.

Přepsala jsem dva proslovy od současných či bývalých členů evropské komise a jeden proslov od německého politologa. Proslovy nejsou soukromé, jsou běžně ke zhlednutí na internetu.

Jean-Claude Juncker – bývalý předseda Evropské komise.

Jean-Claude Juncker: „Erasmus Student Network stojí za vším, co je dobré pro naši unii. Stojí za solidaritou pro studentům vypomáhajícím jiným. Každý z Vás, dává svůj čas, aby pomáhal ostatním pro budování naší komunity. Také stojí za jednotu v rozmanitosti pro lidi ze všech národů fungující pro jeden jediný cíl. Jsou pro integraci, učení se z odlišných kultur a pro následování evropské identity. [...] Pomáhá to tvarovat budoucnost naší unie a ukázat čeho můžeme společně dosáhnout. To je důvod, proč jsme si kladli ambiciózní účel, pro větší a lepší Erasmus +. Děkuji, co jste do toho vložili a za váš příspěvek. Erasmus je investice do naší budoucnosti. To je, proč jsme navrhovali dvojitě financování programu pro 2021-2027. A chceme to udělat ještě více inkluzivnější. Takže vše bude jednodušší pro lidi ze znevýhodněného prostředí a místní organizace, komunitu. To je něco blízké Vaším srdcím a já počítám s vaší podporou to uskutečnit“ (Juncker 2019).

Stefan Wolff – německý politolog.

Stefan Wolff: „Myslím si, že je tu velká příležitost na vzdělání, která je zapojena do Erasmu, ve smyslu přivést lidi mnohem blíže dohromady napříč Evropou. Vytváří to nový socializační vzorec, který vytváří Erasmus generaci, která se podle mého názoru objeví nejen mezi politickými vůdci, ale také mezi podnikatelskými komunitami, v kulturním sektoru a napříč lidmi, kteří budou pracovat pro nevládní organizace. Také se to týká lidí, kteří odejdou z Evropy, budou daleko více mezinárodní, a to je podpora myšlenek o sblížení Evropy. Když se spojíme jako kontinent, rozšířením poselství evropského projektu. Stále vkládám velkou naději do evropského projektu jako celku a skutečně si myslím, že výměnný program Erasmus+ bude mít hlavní pozitivní přínos k tomu, jak lidé mého věku mezi sebou navzájem překračují národní hranice napříč Evropskou unií. Myslím, že teď poprvé vidíme novou generaci evropských vůdců, kde pravděpodobně budou mít nějaký vztah k Erasmu programu, buď o něm ví, či se ho skutečně aktivně zúčastnili. Z této perspektivy, je to definitivně program, který významně přispívá pozitivním způsobem k evropské integraci, ale je to nekončící projekt, který nebude nikdy doopravdy dokončen [...]“ (Wolff 2015).

Margaritis Schinas – místopředseda Evropské komise

Margaritis Schinas: „Drazí členové Erasmus Student Network, jsem velmi rád, že dnes můžu oslovit Erasmus generaci, kterou ztělesňujete. Erasmus je největší emblematický program. Klenot v naší koruně, ale je to také více než to. Tím, že jste tím, kým jste a děláte to,

co děláte společně pro další Erasmus generaci, oživíte podstatu našeho evropského způsobu života. Jednota v rozmanitosti, solidarita, podpora Evropy jako oblasti míru, svobody a prosperity. Od jejího vytvoření v roce 1989, pouhé dva roky po založení programu Erasmus, ESN prosazovala právě tyto hodnoty. Velmi oceňuji Vaši dobrovolnou práci jako most mezi generacemi programu Erasmus a evropskými institucemi prostřednictvím Vaší nepřetržité spolupráce. [...] Je tu závazek k posílení začleňování a digitalizace, podpora aktivního občanství a ohleduplnost k životnímu prostředí. To je naše vize o společné vizi o budoucnosti Evropy. Naše nedávné sdělení o evropském vzdělávacím prostoru, stanoví konkrétní kroky k této vizi, jejímž cílem je zapojit všechny, pro které je vzdělání důležité a vyzývá, abyste spojili své síly a abychom vytvořili udržitelný a štedrý svět. [...] Váš příspěvek je zásadní pro budování naší sdílené evropské identity. [...] V rámci Erasmus+ chceme hlavně posílit roli absolventů Erasmu, tím, že se zaměříme na prosazování evropských hodnot a dobrovolnictví. Váš network se svými 40 000 členy má ústřední roli. Sahrála historickou účast během posledních evropských voleb. Protože Váš evropský průzkum mezi více než 20 000 studentů programu Erasmus ukázal, že mobilita může skutečně povzbudit mladé lidi směrem k aktivnímu občanství za hranicemi jejich domovské země. Budeme se snažit, aby na nadcházející konferenci o budoucnosti Evropy, se stala demokracie reprezentativnější, odolnější, silnější. Bude to cvičení ze všech sil evropské a je životně důležitý, abyste se Vy a Váš network aktivně zapojili. Do ESN a jejímu národními organizacemi a stovkami místních sekcí, představuje velké množství zkušeností mladých studentských zkušeností. Skrze toto bohatství, Váš network může a bude přispívat do konference po celé Evropě [...]“ (Schinas 2020).

V prosloveh lze vidět enormní podporu ESN k posílení evropských hodnot a k využití vlivu pro přiblížení se ke společnému cíli. Cílem je vybudovat silnou komunitu s jasným a pevně stanoveným cílem, která bude mezinárodně spolupracovat. Politické výroky se o této komunitě vyjadřuje opět, jako o privilegované skupině. Přestože nikde není oficiální definice Erasmus Generace, ani přesné stanovení evropské identity, média se vyjadřují obdobně. Rozvoj a podpora evropských hodnot do společnosti je nejpodstatnější. Můžeme tedy uvažovat jako o členech této komunity, jako o lidech, kteří sdílí společné vlastnosti a hodnoty. Patří mezi ně otevřenost, tolerance, obliba v multikulturním prostředí a aktivní občanství. Ráda bych tu uvedla citaci od B. Andersona: „Člověk si mohl být velmi dobře vědom toho, že s těmito společníky sdílí jazyk, (v různé míře) náboženskou víru, zvyky a tradice, aniž by nějak výrazně očekával, že se s nimi někdy v životě sejde“ (Anderson 2008; 202). I když se členové nemusí nikdy nepoznat, předávají stejné myšlenky. Erasmus generaci můžeme nazvat jako imaginární

společenství. Je to společenství, ke kterým promlouvají stejní politici, sdílí stejné hodnoty a cíle. Jednotlivec si může přijít jako součást Erasmus generace, aniž by očekával, že se se všemi v životě sejde.

S hodnotami, vizemi a strategickými prioritami souvisí proces evropeizace. Je to proces, jakým EU chce dosáhnout lepších výsledků a vnést evropské hodnoty do společnosti. Vše se neustále postupuje, upgraduje, aby se zlepšilo postavení evropské unie a evropských hodnot ve společnosti. Evropeizace má mnoho definic od mnoha autorů. „Všechny definice mají několik společných rysů, především uznávají klíčový rys procesu – dynamičnost. Neustále se vyvíjející procesy, které přináší nové podněty a pro každou oblast politiky nabývají odlišných forem a intenzity. [...] Většina autorů se tak orientuje na otázky vlivu evropské integrace, kdy současně spolu s rozšiřováním Evropské unie tento proces postupně, se stále větší intenzitou, zasahuje nové státy“ (Šteigrová 2007: 89). Program Erasmus+ je jeden z nejúspěšnějších programů Evropské unie a postupně se rozšiřuje i do zemí, které nejsou v Evropské unii. Je to postupné rozšiřování proevropských hodnot do okolích států, kde proevropská organizace, může mít také určitou moc.

Vybrala jsem si definici evropeizace od Claudia M. Radaelliho, který evropeizaci definuje jako „[...]...procesy vytváření, rozšíření a institucionalizace formálních a neformálních pravidel, procedur, politických paradigmat, stylů, „způsobů, jak dělat věci“, a sdílení názorů a norem, které jsou nejprve definovány a konsolidovány v politickém procesu EU a poté inkorporovány do logiky domácího (státního nebo substátního) diskurzu, politických struktur a veřejných politik“ (Radaelli 2004: 3 in Havlík, Pšejka 2007: 9-10).

7. TURECKO

7.1 Evropanství

Evropanství je kapitola, kterou chci řešit zásadně ke vztahu k Turecku. Komparace České republiky a Turecka je značná. Česká republika je od roku 2004 členskou zemí EU, zatímco Turecko je od roku 1999 na seznamu kandidátských zemí EU. V této kapitole bych chtěla probrat, jak se vnímá a určuje evropanství s následujícími argumenty pro a proti přijetí Turecka. Turecko prošlo značkou evropeizací, která ovlivnila společnost. Díky této historické události, byli pro-evropské hodnoty zasazeny do turecké společnosti.

Evropanství je konstrukt, který ohraničuje a odlišuje se od ostatních. Je to smýšlení evropského lidu o svém původu, který je založen na základě historickém prostoru. V tomto prostoru sdílí stejné smýšlení a vědění (Nešpor 2017).

Jak na evropanství pohlížet a vytyčit mu hranice, můžeme pojmut do dvou kategorií:

1. Historický substancialismus

Historický substancialismus definují evropanství holistickým způsobem. Podporují tézi, že hlavní vývoj v evropských dějinách, je hlavní faktorem toho, jak se definuje Evropan. Vzhledem k této tézi, můžeme země považovat za evropské, pokud se účastnili v židovsko-řecko-římském starověku, renesanci, osvícení a primárním náboženstvím je křesťanství (Gerhards 2005: 27 in Baycar 2013: 6). Pokud by země neměla stejný historický základ, nemůžeme ji považovat na evropskou.

2. Konstruktivismus

Konstruktivismus tvrdí, že historická substancialistická téze nebyla dostatečně silná. Je vyvrátitelná, protože veškeré podklady, které používali k definici, jsou historicky vykonstruované (Gerhards 2005: 28-29 in Baycar 2013: 6). Člověk určil, jak bude ohraničené evropské území a jak by měla vypadat jejich historie. Konstruktivismus se může definovat jako věda o lidské činnosti, která ukazuje na vědecké poznání. Všechny procesy jsou prováděné konkrétními lidmi v konkrétním prostředí s použitím lokálních kulturních zdrojů. Můžeme ho definovat „jako přístup, který se zaměřuje na úlohu lidí jako sociálních aktérů při vytváření vědeckého poznání“ (Lynch 2006: 774-779 in Špelda 2009: 22). Konstruktivistické výzkumy jsou prováděny především badateli s humanitním vzděláním. Nezabývají se totiž jen vědeckými

teoriemi, ale jednotlivci či kolektivy, kteří vytvářejí vědecké poznání v lokálních podmínkách (Špelda 2009: 22).

Konstruktivisté vymezují evropanství synkretickým způsobem. Poukazují, že členství v EU a evropská identita jsou lidským konstruktem a člověk je sám nadeřinoval. Konstruktivistické teze můžeme poukázat na následujících příkladech. Příklady obsahují také argumenty o nefunkčnosti historického substancialismu (Gerhards 2005: 28-29 in Baycar 2013: 6).

Wolfgang Burgdorf poukazuje, že území hranice Evropy byly historicky pružné a z těchto hranic nemůžeme nic odvozovat. Také účast v židovsko-řecko-římském starověku není věrohodný argument, jelikož antika sahala až do středomoří. Určování evropské identity skrze křesťanství by neměl být hlavní argument, protože křesťanství vzniklo na Blízkém východě. Z hlediska Burgdorfa se jedná o sociální konstrukt, který si sám nadeřinoval člověk. Přijetí hodnot, které jsou předem pevně nadeřinované. S podobným názorem přišel André François-Poncet, bývalý francouzský politik. Řekl, že žádná historická, kulturní, geografická kritéria, skrze které by se dalo určit hranice EU. Toto rozhodnutí o definici zůstalo na členských státech EU (Burgdorf 2004: 84 in Baycar 2013: 7).

Dějiny evropské identity se zakládaly a formovaly na základě odlišnosti a identity. Cepel tvrdí, že náboženství a kultura nedeterminují evropanství, zatímco hodnoty jako demokracie, kultura, liberalismus, lidská práva a právní stát ano (Cepel 2011: 533 in Baycar 2013: 7). Také evropský politik Olli Rehn zdůrazňuje důležitost evropských hodnot při utváření evropské identity „Geografické hranice jistě vymezují rámec, ale hodnoty definují hranice. [...] Jakýkoli Evropan země, která respektuje hodnoty, jako je demokracie, lidská práva a právní stát může být členem EU. To ne znamená, že musíme přijmout každou zemi. Ovšem bylo by špatné zavírat dveře navždy zakreslením čáry do mapy, která navždy určuje hranice Evropy“(Öner 2006: 11 in Baycar 2013: 8).

Celkově se o evropanství můžeme debatovat ze dvou úhlů. Oba spojuje fakt, že je nadeřinoval sám člověk. První spojuje historické události k parametrům, jakými bychom měli určovat Evropské země. Pokud se konkrétní země neúčastnila či nemá své historii podobné aspekty, nemůžeme ji považovat za země evropskou. Druhý zdůrazňuje důležité hodnoty, jako je demokracie, lidská práva, právní stát pro vstup do EU. Jestliže země splňuje a sdílí stejné hodnoty, které Evropská unie určila, mohla by se přidat k zemím EU. Náboženství, kultura či hranice, by neměly být překážkou.

7.2 Evropanství a Turecko

Selcen Öner napsala, že po velmi dlouhou dobu byly Turecko a Evropa v interaktivním procesu, kterým se vzájemně ovlivňovaly stavební procesy budování vzájemné identity. Evropa ovlivnila moderní tureckou identitu především okolo období reformy do 19. století. Interakcí s Evropou se budovala nová turecká identita. Bylo to i v dobách v pozdní osmanské říši. Westernizace byla vítána, aby se zabránilo úpadku státu. Po založení samostatné Turecké republiky v roce 1923, Evropský právní systém byli přizpůsobeni do turecké kultury, ačkoliv některé prvky nemohly být přijaté (Öner 2006: 9-10 in Baycar, 2013: 7).

Evropská historie byla založena na odlišnosti, rozmanitosti, což znamená základ na mezikulturních vztazích. Islám a turecká kultura byly důvody, proč se navrhovalo vyloučení Turecka ze seznamu kandidátských zemí EU (Cepel 2011: 533 in Baycar 2013: 7).

V diskuzích se nevěří, že se Turecko stane členskou zemí EU kvůli kulturní shodě. Tvrdí se, že neexistují vazby mezi evropskou a tureckou kulturou. Neřeší se tak ekonomická situace jako neshoda kultur. Kritici tvrdí, že Turecko by se nemělo přidat do EU vzhledem k odlišnému náboženství a odlišné historii (Baycar 2013: 8). „Není pochyb, že kulturní shoda země s EU je hlavní podmínka pro úspěšnou integraci do EU“ (Baycar 2013: 8). Z hlediska geografie je Turecko euroasijská země, které leží větší částí na asijském kontinentu. To by se však nemělo brát jako důvod pro definování neevropské země. Oponenti tureckého členství v EU oponují rozdílnou historií, ale na druhé straně se hájí vlivem Turecka na evropské dějiny, protože Turecko je dědicem osmanské a byzantské říše, které formovaly Evropu (Baycar 2013: 9).

7.3 Evropeizace v Turecku

Mustafa Kemal Atatürk řekl: „Západ měl vždy předsudky proti Turkům, ale my Turci jsme vždy důsledně směřovali k Západu. Abychom byli civilizovaným národem, neexistuje žádná alternativa“ (Erdoğan 2002: 40).

První reformy začaly už v 18. století za vlády sultána Selima III., následovně sultána Mahmuda II. a vládce z éry Tanzimat. Byly radikální a změnilly institucionální, správní a kulturní strukturou a celý koncept Osmanské říše, která se začala přeorientovávat k Evropě. V posledním období Osmanské říše hrála důležitou úlohu turečtina. Mladí Turci, kteří mluvili turecky, měli důležité postavení. Rozvoj jazyku, nacionalismu a demokratizace impéria. To byl základní kámen, k vytvoření samostatného Turecka Atatürkem v roce 1923 (Endrúweit 1998:

59 in Baycar 2013: 12-13). Tento reformní proces je nazván jako „evropeizace, modernizace a westernizace“.

Kroky Atatürkem byly převratné a navedly Turecko do nezávislosti. Nazvala bych ho reformátorem, který dal vzniknout ideologii kemalismus. Představuje to soubor reforem, které vytvořil Mustafa Kemal Atatürk během války za nezávislost v letech 1919-1922 (Ambrozková, 2012: 13). Cílem se stala úplná přeměna Turecka do moderní západní země a oprava všech nedostatků. Kemalismus je vytvořen na předpokladu, kdy je Západ nadřazen (vědecky, kulturně, politicky, technologicky a také mravně). Myšlenky, které vidí Západ jako vyspělejší cíl, jsou ty, ke kterému směřují. Pokud by nebyl Západ nadřazenější, neexistoval by kemalismus (Çarmikli 2011: 249 in Ambrozková 2012: 14).

Tato ideologie je založena na 6 principech. Každý princip je označován jako „šíp“. „Šíp symbolicky nepřímou naráží na historické rekvizity středoasijských turkických národů a metaforicky připomíná obrázek projektilu – tedy Turecka – vystřeleného napříč časem a prostorem, cestujícího rychle a přímo po šesti jasných cestách, stanovených Mustafou Kemalem Atatürkem" (Davison, Parla 2004: 54-55 in Ambrozková 2012: 15).

Šest šípů kemalismu představuje:

1. Republikanismus
2. Nacionalismus
3. Populismus
4. Etatismus
5. Laicismus
6. Revolucionářství (Karakas, 2007: 5 in Ambrozková 2012: 15)

Těchto šest šípů obecně znázorňují přesvědčení o lepší samostatné Turecké republice. Vytvoření jednotné turecké identity, která by se měla odtrhnout od islámu. Turci by se měli odpoutat od všech islámských omezení. Turecko je republika, existuje rovnoprávnost a obyvatelé nejsou souzeni na základě jejich náboženství či rasy. Každý obyvatel Turecka je tureckým občanem, nezáleží na dalších parametrech. To jsou cíle těchto šípů (Ambrozková 2012: 15-21).

Otázky o turectví a konceptem evropské identity se stal důležitým tématem po studené válce. Identita se začala rekonstruovat s etno kulturními dimenzemi, které vysvětlují, jak se definuje Evropan a kdo Evropanem není. Vzhledem k evropským hranicím, které nejsou přesně definované a ohraničené, jsou důležité jiné faktory pro identifikaci Evropana. Jedná se

o historické, etnické, rasové, kulturní faktory, které napomáhali při vytváření identity Já vs. jiní (Müftüler 2000: 25-26). Jedna z teorií, který se zabývá evropskou identitou tvrdí, že: „Samotná představa toho, čím Evropa byla od počátku, je částečně definována tím, čím nebyla. Jinými slovy, ten druhý, tedy neevropský barbar či divoch, sehrál rozhodující roli ve vývoji evropské identity a v udržování pořádku mezi evropskými státy " (Müftüler 2000: 26).

Meltem Müftüler-Baç rozvíjí tuhle citaci. Evropa určuje vše, co je neevropské. Říká, že definice evropanství a ne-evropanství jsou diametrálně odlišné a naprosto opačné. Předpokládá se, že koncepty evropanství a ne-evropanství se vzájemně vylučují a mají mezi sebou hranici mezi „civilizovanou" Evropou a „barbarskou" mimo evropskou zemí (Müftüler 2000: 40-41).

Jak vznikne silná kulturní identita, silné „my"? Souviset s tím může náboženství, společný jazyk, společné anatomie (barva pleti, pohlaví), stejná lokace bydlení a nejlépe společný cíl do budoucnosti. Tohle je soubor parametrů, jak může vznikat silné „my“. Na druhé straně je vytyčený nepřítel, který by mohl zkazit stanovené cíle snažení. Dokud máme pocit, že potřebujeme ochránit náš společný cíl, budeme mít silnější pocit a nutnosti ochrany a naše my bude stále silné (Eriksen 2007: 144-145). „Není-li přítel jasně definován, oslabuje současně i pocit „my" (Eriksen 2007: 145). Vytvářejí-li se aliance na obou stranách hranice, stává-li se „ten druhý" „námi samými" a opačně, nahrazuje se hranice oblastí prolínání a fundamentalismem ambivalencí" (Eriksen 2007: 145). Pro získání my, musí tu být i opozice. Čím více druhá strana vypadá nebezpečně a divoce, tím se posiluje silné postavení. Především moderní společnosti vytvářejí rozpoznatelné hranice mezi skupinami. Kdo věří v historickou hranici společností, většinou to jsou i ti, kteří tyto hranice pozorují a stráží (Eriksen 2007: 148).

Hlavním dílem, které tento pojem definovalo, je kniha Frederica Bartha – *Ethnic Groups and Boundaries*. Teorie „my" a „oni". Etnicita je podle této teorie něco, co je podmíněno kulturou, jazykem, náboženstvím, historií a dalšími způsoby života. Je to skupina nebo společenství lidí, která mají nebo mohou mít určité společné kulturní rysy. Hranice jsou určeny podle těchto etnických skupin (Barth, 1969: 10).

Etnicita se stává skupinou:

- A. Identifikuje se jako součást etnické skupiny (sebepojetí), ztotožňuje se se svou etnickou příslušností a přijímá ji.
- B. Z velké části biologicky sebeudržující.
- C. Sdílí stejné kulturní hodnoty, jednota v kultuře.
- D. Toto je definováno členy jiných skupin (jiné vnímání). Princip „my" a „oni" – etnicita může vždy existovat pouze na rozdíl od jiného etnika (Barth, 1969: 10-11).

V tomto případě se vyobrazuje Evropská unie jako silný cíl, ke kterému je směřováno. Moderní společnost, která si stráží své hranice a pro ty, kteří je chtějí překročit, platí pravidla. Ať se jedná o vstup země do EU či jen překročení hranic někým, kdo není občanem EU. Turecko je v pozici „oni“, té pozici, která se snaží, aby se hranice spojily a sjednotily. Zároveň vyobrazuje „barbarskou“ mimo evropskou zemi, která by mohla vstoupit a zničit společný evropský cíl k jednotě. Turecko sice prošlo evropeizací a dostalo se na seznam kandidátských zemí, ale přijetí není v nejbližší době možné. Ovšem skrze provedenou evropeizaci, kemalismus, dalo by se říct, že semínko proevropských hodnot v Turecku bylo zaseto a je zde možnost očekávat propojení především mladých lidí s evropskými hodnotami. Ti mohli přijmout tyto hodnoty do své vlastní identity a rozvíjet je. Naproti tomu je Evropa. Ta je v pozici „my“, vyobrazena jako silná a vlivná země, která je kultivovanější než ostatní země okolo. Pokud někdo nesplňuje konkrétní kritéria, nemůžu přistoupit blíže. I přesto, že Osmanská říše formovala Evropu a Turecko prošlo kemalismem, je tu stále propast mezi EU a Tureckou republikou.

8.PRAKTICKÁ ČÁST

8.1 Metodologie

Výzkumná otázka

Výzkumné otázky této diplomové práce se zabývají pochopením evropské identity v kontextu se vstupem do ESN. Jak píše Kostínková a Čermák, ve výzkumné otázce je implicitně obsažen určitý předpoklad o informacích, jak je výzkumník zatažen do terénu a jak mu rozumí (Čermák, Hytych, Říháček a kolektiv 2013: 12). Skrze otázky promítám své zkušenosti a jak vnímám tuto organizaci. Na základě účastněného pozorování a aktivitě v této organizaci jsem si určila následující výzkumné otázky:

1. Můžeme uvažovat o dobrovolnictví v této organizaci jako o aktivitě, která vede k zesílení pocitu evropské identity?
2. Jak je chápán pojem „evropská identita“?

Empirický výzkum probíhal především v zimním semestru 2021. V Turecku jsem strávila měsíc prací na výzkumu. Česká část proběhla ihned po příletu do České republiky. Vybrala jsem metodu kvalitativního sběru dat ve formě polostrukturovaných rozhovorů. Všichni respondenti souhlasili s nahráváním rozhovoru, ale všichni jsou anonymizováni. Rozhovory probíhaly na neutrálním prostředí.

Výběr terénu

Od počátku své diplomové práce jsem plánovala zahraniční výjezd. Mám dlouhodobou zkušenost s českým ESN, ale nikdy jsem nebyla členem a neměla zkušenosti s chodem zahraničních sekcí. Zajímalo mě, zda a jak se členství v jednotlivých sekcích liší či neliší. Při rozpracovávání jsem přišla s ideou o komparaci českého výzkumu se zemí, která není členem Evropské unie, ale na tamních univerzitách můžeme najít ESN sekce. V možnostech jsem měla například Srbsko, Rusko, Gruzii, Arménii, Švýcarsko či již zmíněné Turecko. Turecko mi přišlo jako vhodná volba, jelikož je to jedna z mála zemí, která je v kandidátských zemích pro členství do EU. Také aktivně spolupracuje s EU, ale na druhou stranu se Turecko kulturně odlišuje, i když není geograficky tak vzdálené.

Výzkum probíhal mezi dobrovolníky z Erasmus Student Network Marmara v Istanbulu a mezi dobrovolníky z Erasmus Student Network Pardubice. Turecko, konkrétně Istanbul, jsem

si zvolila, protože je to velmi oblíbené místo pro Erasmus+ a ESN sekce jsou velmi rozšířené a populární. Univerzitu Marmara jsem si vybrala, protože patří k jedné z největších univerzit v Istanbulu. Spojila jsem se s Mezinárodním oddělením Marmara a tam mi umožnili provést výzkum. V České republice byla situace jednodušší, protože jsem prostředí znala a věděla jsem, jak se v něm orientovat. Na začátku výzkumu jsem plánovala mít širší škálu z různých sekcí, ale při vstupu do terénu jsem změnila plán.

I přes epidemickou situaci jsem mohla vycestovat. Pokud by epidemiologická situace nebyla příznivá, měla jsem naplánované online rozhovory. Po provedení výzkumu jsem věděla, že pokud by výzkum probíhal online, nikdy bych nezískala cenné informace. Zúčastněné pozorování mělo velký vliv na pochopení turecké společnosti. Z mého hlediska se výzkum o identitě měl odehrávat na místě, kde respondenti žijí. Podstatné bylo setkání s tureckou kulturou naživo. Být kabinetním vědcem, není role, kterou bych chtěla mít ve svém výzkumu k diplomové práci. Pokud bych chtěla diplomovou práci založit na kabinetním výzkumu, musela bych použít práce z odlišných oborů, odlišných výzkumů, a to jsou informace, co nejsou relevantní pro mé téma. Naproti tomu máme terénní výzkum, který pracuje s primárními informacemi. Výzkumník jde do terénu, provede svůj výzkum konkrétního tématu a s těmi vlastními informacemi pracuje. Je to náročnější metoda jak časově, finančně, ale je to vyváženo přesností (Budilová, et al. 2015: 11-12).

Vstup do terénu

Při terénním výzkumu v Turecku jsem byla v kontaktu se studenty z rozdílných univerzit, které sídlí v Istanbulu. Zaměřila jsem se pouze na Istanbul, protože jsem celý výzkum strávila pouze tam. Kontakty jsem získala skrze sociální síť ESN Marmara. Konkrétně jsem byla v kontaktu s jejich lokálním prezidentem, který mně umožnil vstoupit k ostatním dobrovolníkům z jeho a dalších istanbulských sekcí. Navštěvovala jsem jejich akce, které pořádali pro Erasmus studenty. Během účasti na těchto událostech jsem se seznámila s dobrovolníky a navazovala kontakty. Pokud jsem s dobrovolníky navázala přátelštější vztah, snažila jsem se tento vztah prohloubit dalšími střetnutími. Zahrnovalo to jak přátelskou konverzaci, tak i povídání o Turecku. Pokud dobrovolníci následovně souhlasili, provedla jsem s nimi rozhovor. I když jsem byla v kontaktu s více studenty, všichni moji respondenti jsou studenty University Marmara.

Český výzkum probíhal na Universitě v Pardubicích. Jsem členka této organizace od počátku studií. Měla jsem vytipované dobrovolníky, které bych chtěla oslovit. Všechny jsem je

znala předem a věděla jsem, že se rozhovor bude vést v přátelském duchu. Respondenty jsem vybrala pouze z ESN Pardubice, protože jsem u všech viděla jejich postupný vývoj. Pamatuji si, když vstoupili do ESN a zaujala mě změna, která nastala během let dobrovolnictví. Zajímalo mě, jak to prožívali sami respondenti. Chtěla jsem se dozvědět hlubší příběhy než hledat nové neznámé respondenty. Pokud bych zvolila neznáme respondenty, neměla bych takovou šanci na navázání přátelského vztahu a následovného rozhovoru (z hlediska nemožnosti častějšího osobního střetávání). Byla by tu možnost nezískání potřebné důvěry k získání hlubšího rozhovoru.

Etická úskalí

Etická úskalí mohou být různá. Pojetí evropské identity, vlastně jakékoliv pojetí/identifikace identity, je citlivé téma. Pro někoho, to může být urážející (kdysi v jedné ESN sekci, byl člen, který zásadně nenáviděl EU, ale byl aktivní člen). Proto bych ráda rozhovory nejdřív pojala jako obecné povídání o ESN a co přináší členům. Poté bych se zaměřila na osobnost respondenta a jeho zkušenosti. Abych mohla rozhovor a otázky přizpůsobit respondentovi. Je tu i možnost, že členové mohou toto téma brát jako negativní a útočný výzkum na tuto organizaci.

Reflexe pozice výzkumníka v terénu

„Obecně platí, že každý výzkumník musí nějakou identitu získat, aby vůbec mohl výzkum provádět [...]“ (Toušek 2005: 17).

V Erasmus Student Network jsem od podzimu 2016 a mám s ní letité zkušenosti. Víím, jak tato organizace funguje. Před začátkem výzkumu jsem měla tipy na možné respondenty a věděla jsem, jak se do nové sekce dostat. Výhodou byla znalost terénu a nemuset si osvojovat základní informace, které jsem získala předchozí roky. Jinak než přes vstup od organizace, se nedají jiné než základní informace získat. Pokud se zná výzkumník s aktéry, před započítím výzkum je vstoupení do terénu fyzicky a sociálně snazší. „Pozice insidera a outsidera však není zcela dichotomní (buď jsme insider, nebo outsider), jak by se mohlo z výše uvedeného zdát. Jedná se spíše o jakési kontinuum, přímku, na které jsme blíže buď k jednomu, nebo k druhému“ (Novotná, Špaček, Šťovíčková, Jantulová 2020: 365) Označila bych svoji pozici jako pozici na pomezí insidera a outsidera. V turecké sekci jsem nebyla člen ESN a neviděla jsem celkový chod sekce zevnitř, ale opačně to fungovalo v sekci pardubické.

- Metody

Zúčastněné pozorování

Jedná se o nenahraditelnou kvalitativní metodu sběru dat. „Jedině díky dlouhodobému pobytu v terénu ve zkoumané komunitě totiž může výzkumník odhalit a plně pochopit informátorův vnitřní svět, pochopit nejjemnější nuance jeho chování a jednání. Lze do hloubky zkoumat určitou omezenou skupinu, komunitu, rodinu apod. Zúčastněné pozorování přináší informace kvalitativního charakteru, které zkrátka výzkumník doma od stolu nemůže získat“ (Bernard 1995: 140–141 in Fritzová 2016: 95). Tato metoda napomáhá ověřit vlastní hypotézy, domněnky, které výzkumníci o problematice získali. Skrze tuto metodu lze zjistit další rozměr výzkumu a propojit jednotlivé souvislosti a dodat výzkumu na validitě (DeWalt a DeWalt 2010 in Fritzová 2016: 95). Skrze zúčastněné pozorování jsem získala přehled o fungování organizace a dobrovolnicích. Pokud bych nebyla dobrovolníkem a neviděla bych věci v jiném rozměru. Členy ESN bych viděla jako mladé lidi, co se baví, pořádají párty a hlubší smysl bych v jejich práci bych nehledala. Důležitým byl také výjezd do Turecka. Bylo důležité poznat tureckou kulturu, společnost a prostředí Istanbulu osobně. Tyto zkušenosti bych nemohla vyčíst z jiných výzkumů či odborné literatury.

Polostrukturované rozhovory.

Při rozhovoru jsou připravené otázky a témata. Pořadí otázek není pevně dané a samotný rozhovor může mít do jisté míry volný průběh. Téma se může měnit, nové otázky přibudou a některé starší otázky zůstanou nezodpovězeny (Soukup 2014: 101).

Rozhovor by neměl být veden „oficiálně“, chci to brát jako přátelskou konverzaci. Důležitý je navázání hlubšího kontaktu s respondenty. Z mého pohledu, pokud rozhovor budu brát jako přátelskou konverzaci, je zde větší šance – získání většího množství dat.

Během mého výzkumu jsem provedla 10 polostrukturovaných rozhovorů, které byly nahrávané. Všichni turečtí respondenti byli z ESN Marmara a čeští z ESN Pardubice. Respondenty jsem si vybírala náhodně, podle sympatií, ale jedno kritérium tam bylo. Nesměli to být dobrovolníci, kteří jsou v ESN méně než 2 semestry. Hledala jsem spíše ty, kteří jsou ve vedoucích pozicích a jejich zájem míří nejenom na Erasmus studenty, ale i na celkový chod organizace. Většina začínajících dobrovolníků se zaměřuje spíše na práci se studenty, pořádání výletů a nemají větší rozhled. K této podmínce jsem se dopracovala skrze rozhovor na zkoušku, který jsem provedla na začátku mého pobytu. Respondentka strávila v ESN jeden semestr a neměla zkušenosti s ostatním děním v ESN. Celý rozhovor se vedl pouze o Erasmus studentech.

Tento rozhovor byl také nestrukturovaný. Tato forma mi vůbec nevyhovovala a rozhovor nepovažuji za takový, který bych použila, ale dal mi cenné rady. Napadly mě některé další otázky a zároveň jsem další rozhovory vedla jako polostrukturované a ty považuji všechny za zdařilé. S respondenty se mi podařilo navázat přátelský vztah. Všechny rozhovory se prováděli na neutrálním místě. Většinou kavárny/restaurace, které nebyly tak hlučné, aby byla dobře slyšet nahrávka. Spíše to vypadalo jako kamarádké popovídání u kávy, a to byl můj cíl, kterého jsem chtěla dosáhnout.

9. TURECKÁ ČÁST VÝZKUMU

První dojmy

S Istanbulem si jako prvně spojím národní cítění. Tisíce vlajek v ulicích, plakáty Atatürka a bouřlivé oslavy turecké nezávislosti. Postupem času jsem se začala do tohoto tématu ponořovat více. Kromě oficiálního výzkumu a polostrukturovaných rozhovorů jsem se setkávala i s dalšími tureckými studenty a bavila se o Turecku. Tyto rozhovory nebyly nahrávané, ale pro pochopení celkového kontextu, byly velmi důležité. Pravděpodobně nejdůležitějším aspektem bylo pochopení celého fenoménu Atatürk a proč je vyobrazen na každém rohu. S tímto mi nejvíce pomohl 29. říjen, kdy se slaví nezávislost Turecka. Bujaré oslavy, pochod a tisíce lidí v ulicích. Byl to den, kdy se Turecko osamostatnilo a začaly změny, které měl na starosti hlavně on – Atatürk (celým jménem Mustafa Kemal Atatürk). Atatürk znamená „otec Turecka“ a byl to on, kdo začal se změnami po rozpadu Osmanské říše a založil nezávislou Tureckou republiku. Odstranil islám jako státní náboženství, začal používat latinské písmo a další. Přirovnala bych ho k symbolu dobra a každoroční oslavy nezávislosti či připomenutí jeho úmrtí jsou brány vážně. Je to národní symbol, který drží Turky pospolu. Je zde vidět nacionalismus, národní cítění. Co se týče vyzdobení ulic, každodenní prodej tureckých vlajek na ulicích, v tureckých reklamách je vyobrazována pýcha, kterou by všichni Turci měli sdílet, protože jsou obyvateli tak silné země.

Definice: Národ je největší skupina, která sdílí smysl pro obyčejnost původ.

Dodatek: Národ je největší skupinou, kterou lze ovlivnit / probuzena /motivována / mobilizován apely na společné příbuzenství (Smith 2004; 37).

Použiji citaci od Anthonyho D. Smitha „Národ je postaven na sdílených vzpomínkách na radost a utrpení, a především na kolektivní oběti.“ Každá národnost je postavena na společných vzpomínkách a historii. Historie je pro národ důležitá, protože nám ukazuje vývoj státu, vývoj migrace, původ jazyka a proč současná podoba státu vypadá tak, jak vypadá. (Smith 2004; 37). Pocit silného pyšného Turecka je viditelný a z mého pohledu všechno je založeno na historii Atatürka, který sjednotil Turecko. Při oslavách jsem neviděla fotografie nikoho jiného. Dokonce i mladí lidé si přidávali na sociální sítě fotky, které mu znázorňovali podporu a uznání této události. On je národní symbol, který spojuje mladou a starší generaci. Všechny tyto poznatky jsem zakomponovala do rozhovorů, kdy jsem chtěla zjistit o vnímání turecké identity

- **Otázky k rozhovorům**

Výzkumu turecké části se účastnilo celkově 5 respondentů. Tři dobrovolníci a dvě dobrovolnice, kteří jsou aktivní členi ESN a vysokoškolští studenti ve věku 22-26 let. Všechny rozhovory proběhly osobně.

Témata, která během rozhovoru proběhla:

- Jak se dostali do ESN?
- Jaká byla jejich motivace se přidat?
- Jaké mají zkušenosti v ESN?
- Jak má vypadat ESN dobrovolník?
- Jaká je ESN komunita? Jak by se definovala?
- V ESN se mluví o Erasmus generaci, evropské identitě. Co si pod tím představí?
- Když se řekne Evropská unie, co se jim vybaví?
- Jak respondenti definují svou identitu (která je důležitější či jsou na stejné úrovni)? Jak se evropská identita liší od jejich národní identity (pokud se liší)?
- Vliv členství v ESN na chápání evropských hodnot? Přijímají nové hodnoty?
- Jak nahlíží na ESN v Turecku? Multikulturalismus? Sdílí společné hodnoty?
- Je Istanbul evropské město? Kam až sahá evropanství? Kdo je Evropa?
- Jak definují turectví a evropanství? Sdílí společné hodnoty?

Výsledky výzkumu

9.1 Erasmus Student Network jako cesta do mezinárodního prostředí

Respondenti se do ESN dostali především díky předchozí zkušenosti či na doporučení svých známých. Už před vstupem do ESN měla většina blízko k evropským projektům a touze cestovat. Všichni respondenti mají za sebou studijní pobyt v zahraničí a někteří z nich i účast v jiných projektech EU. Jeden z respondentů uvedl, že se do organizace přidal, protože mu během jeho Erasmu pomáhal místní student (buddy) a chtěl takhle pomoci i studentům

přijíždějícím do Turecka. Líbila se mu myšlenka reciprocity, představení své země a vytvoření mezinárodních vztahů. Další uvedl, že ESN bral jako cestu k cestování. Měl dřívější zkušenosti s jinou evropskou organizací, se kterou cestoval po Evropě a účastnil se projektů. Ze všech rozhovorů bylo patrné, že cestování, angličtina, mezinárodní prostředí a pomoc zahraničním studentům, byly hlavními důvody, proč se přidali. *„Nejdůležitější je pro mě komunikace, protože začneš mluvit v anglickém jazyce s cizinci, kteří mají odlišné vnímání světa a každý rozumí něčemu jinak. To ti otevře dveře novým způsobům vnímání světa.“* Také zmiňovali určitou pýchu, kdy chtějí zahraničním studentům ukázat Istanbul a místní kulturu, aby se pochlubili.

Další motivací byla zkušenost. Respondenti považují aktivitu v ESN jako získání zkušeností se zahraničím. Je to hlavně o sebeobětování a snaze. *„Vstup do ESN ti může ovlivnit budoucnost– zkušenosti, jak řešit lehké či složité problémy. Naučíš se něco, co ti zjednoduší život. Nemá to žádné špatné stránky.“* Můžeme se zde hovořit o určitém seberozvoji a získání praxe, kterou by ve škole nemohli získat. Zkušenosti z evropské organizace jsou cenné především v životopisech. Turecké společnosti berou vlastnosti jako pobyt v mezinárodním prostředí, anglický jazyk a dobrovolnictví jako cenný benefit. Zároveň studenti vidí kladné aspekty v práci pro zahraniční firmy. *„Oni chtějí být v lepším pracovním otevřeném tolerantním prostředí. V Turecku to tolik není. Evropské společnosti jsou prestižní pro Turky v porovnání s tureckými společnostmi.“* Práce v mezinárodním prostředí je velmi nápomocná a pomáhá jim získat lepší sociální status a postavení. V Turecku jsou mezinárodní firmy a získat u nich práci znamená mít lepší životní styl, vyšší plat a pracovní podmínky. A lidé tohle chtějí. ESN je dobrý začátek a lidé mohou získat zkušenosti. Je zde nutno podotknout, že mezinárodní vize je jedna z nejdůležitějších faktorů, kterou respondenti určili jako nejdůležitější zkušenost.

„Lidé očekávají, že jim ESN otevře dveře do Evropy. Trochu jim to pomoci může vzhledem k určitým akcím, je jednodušší jet na Erasmus. Většinou lidé chtějí po Erasmu zůstat v Evropě kvůli politické situaci v Turecku a ekonomické stránce evropských zemí. Není to, protože je na tom Turecko tak špatně, ale ví, že situace v Evropě je lepší a oni si to zaslouží.“

Plat, směny, prosazovat svoje názory, jako je LQBT+ bez diskriminace.“

Cesta do Evropy není snadná, i když se jedná pouze o turismus. Skrze evropské projekty se může všechno zjednodušit. Respondenti vidí skrze Erasmus+ či ESN mezinárodní prostředí a začínají komparovat své životní styly. Chtějí zvýšit svůj sociální status a vstup do ESN může být první krok. Je ovšem potřeba, aby všichni měli schopnost vnímat multikulturní prostředí.

Pokud by se měl definovat, jak by měl dobrovolník vypadat, ze všech rozhovorů zaznělo jedna vlastnost, a tím je otevřenost. Otevřenost vůči novým kulturám, lidem a smýšlení. Dobrovolník by měl být komunikativní a aktivní. Někdo, kdo je schopen se obětovat pro jiné a komu dělá radost pomáhat druhým a rád se učí. Také kladli důležitost na schopnost sdílet stejné myšlenky, kultury a stejná pravidla.

Jeden z respondentů pomáhal s výběrem nových dobrovolníků a popsal systém výběrového řízení: *„Nový dobrovolník, to musí být člověk, co chce pomáhat a nemá žádné očekávání. Občas si členové myslí, že dostanou všechny výhody zadarmo, ale my to dáváme jen lidem, co si to fakt zaslouží. Dobrovolníci by měli chtít přispět a dobře propagovat naši zemi, sekci a univerzitu. Měli by být otevření novým věcem, přátelští, znát Istanbul (aby mohli pomáhat i s orientací ve městě). Od minulého roku jsme začali nabírat nové mladší dobrovolníky, ale to jsou studenti, co neznají realitu života, žijí u rodičů. Někdy je to problém. Pokud otevřeme call pro nové dobrovolníky, většinou máme kolem 200 žádostí, ale my bereme maximálně 40 nových. Máme s nimi rozhovory a zjišťujeme, zda se hodí. Je to privilegium být v naší sekci. Je to také těžké se tam udržet, pokud pořádně nepracují, vyhodíme je. Bereme jen ty nejlepší a jen ty nejlepší zůstávají.“*

Na Marmarské univerzitě jsou 3 kola výběrového řízení. Nové členy nabírají každý semestr, ale v omezeném počtu. A proces probíhá v následujících krocích:

- 1) Osobní dotazník se základními otázkami, co od ESN čekají a čeho chtějí dosáhnout
- 2) Osobní pohovor
- 3) Pokud dobrovolník projde, má 3 měsíce zkušební dobu

Mezi neoficiální kola patří také kontrola sociálních sítí. Účet na Facebooku, Instagramu je kontrolován, zda je student politicky aktivní, jaký je jeho životní styl a zda by se hodil do ESN. Studenti mohou samozřejmě mít svůj politický názor, ale nesmí mít extrémističtí. Extrémističtí studenti se neshodují s hodnotami ESN. Jeden respondent uvedl: *„Turečtí nacionalisti nevidí Evropu jako hlavní místo pro lásku, svobodu, přátelství, což jsou i hodnoty ESN. Oni vidí Evropu jako nepřátelé a pokud by se dostali do ESN, mohli by dělat problémy Erasmus studentům. Všechny sekce v Turecku se snaží postarat, aby se to nestalo.“* Tady bych chtěla jen dodat, že Univerzita Marmara má střežený a kontrolovaný vstup do svých budov, protože v minulých letech se politicky extrémističtí studenti napadali noži v budově škol. Touto kontrolou sociálních sítí se chce ESN ujistit, že k podobným věcem nedojde na jejich akcích.

Student musí mít kvality, které odpovídají ESN – být otevřený novým kulturám, umět anglicky, chtít pomáhat a hlavně zodpovědnost. Jedná se o privilegium být dobrovolníkem v ESN a studenti si toho jsou vědomi. Je také těžké se tam udržet. Pokud pořádně nepracují, tak se jim odeprou veškeré výhody, který vycházejí z členství. Berou jen ty nejlepší a dobrovolníci jsi jsou vědomi, že jim to může pomoci ve studentském a profesním životě.

Pokud student má podmiňující vlastnosti a mezinárodní vizi, stává se dobrovolníkem. Dostávají se nové komunity. Při rozhovorech respondenti často mluvili o přátelské komunitě. *„Jak pospat tuhle komunitu? Lidé, kteří jsou otevření k poznávání nových věcí a, kteří tvoří bezpečné prostředí, kam se lidé mohou obrátit s prosbou o pomoc. Je to bezpečná zóna, kde si můžeme věřit.“* Jejich sekci označovali za rodinu, protože ví, že každý, kdo kdy přijde do ESN, má podobné vlastnosti. Tímto mluvili i o širším ESN, pokud by cestovali do zahraničí, tak mají jistotu, že jim někdo může pomoci. Jak uvedl jeden z respondentů: *„Vytváří se společenství, ale je to jenom imaginární.“* Celkově z rozhovorů respondenti mluvili o této ESN komunitě jako o jednotném fungujícím celku se společným cílem. *„ESN je velká rodina, mají stejné základy, stejné ideje, stejnou kulturu. I když kultury jsou odlišné, ale hlavní věci jsou stejné. Máme stejné základy. Jsme jak velká vzdálenější rodina. Není to důvěra, ale vím, že mi pomohou.“* Jsou to studenti, kteří chtějí mít takovou nadstavbu nad normálním studiem, pro získání větších zkušeností. Všichni jsou odlišní, ale zároveň sdílí kladný vztah k novým kulturám a míří k jednomu cíli.

„Jsme jednotní, protože skrze dobrovolnictví v této organizaci, dostáváme uniformu, taková buddy uniforma. Jsme odlišní, a přesto máme jeden cíl. Dobrovolníci, by měli by mít společný cíl, i když jsou rozdílní. Jednota v rozmanitosti, stejné cíle. Je to systém socializace. Střetnutí všech kultur a je to celkově dobrá komunita pro setkávání těchto lidí.“

Na základě těchto výpovědí, můžeme říct, že respondenti se shlukují ve stejné sociální pozici, která sebou nese konkrétní vlastnosti a ideje. Studenti se do tohoto sociálního prostoru (organizace) kvalifikovali, protože sdílí stejné sociální pozice či habitus. Už před vstupem do ESN, student musí prokázat svou hodnoty, které se musí shodovat s hodnotami organizace. Pokud student nesdílí tyto pro-evropské hodnoty, habitus, sociální pozice tak bude jim přístup odmítnut. Všichni ví, co mohou čekat od ostatních aktérů, protože hlásají ty samé představy.

9.2 Vstup do Erasmus generace a přijetí evropských hodnot

Erasmus generace. *„Vím, že Evropská unie vytváří tuto generaci lidí, kteří nemají jednotnou identitu. EU se snaží spojit rozdílné kultury dohromady a mít jednotu.“* Erasmus generace sdílí

společné ideje. Respondenti nahlíží na tuto generaci jako na lidi, kteří jsou otevření novým věcem, nesoudí a tvoří komunitu. Věří ve stejnou budoucnost – svoboda, láska, přátelství, kde není diskriminace a války. Jak uvedla jedna respondentka: *„Jsem součástí, jsem součástí něčeho většího – globálního. Každý jednotlivý krok se počítá a společně můžeme udělat velké věci. My víme, že můžeme něco změnit, jsme sebevědomí.“* Respondenti se cítí být součástí Erasmus generace, cítí se být součástí něčeho mezinárodního. Není to o podmínce strávit čas na Erasmu či být dobrovolníkem, je to o přemýšlení.

Podobnými přídavnými jmény označovali i evropskou identitu. Dalo by se říct, že být součástí Erasmus generace se rovná přijetí evropské identity. Tyto dva pojmy se v rozhovorech slučovaly do jednoho. Evropská identita byla ve všech případech definována jako identita, do které můžeme zahrnout vlastnosti, jako je otevřenost, tolerance a přátelství. Podstatným faktorem bylo taktéž zjištění, že všichni respondenti nedefinovali evropskou identitu skrze geografické označování. Všichni se shodli, že získání evropské identity nemusí souviset s místem narození. Tato identita se dá získat, i když například student nikdy v Evropské unii nebyl. Je to o pocitu sounáležitosti s evropskými hodnotami a podpory Evropy bez válečných konfliktů.

Je to identita, která podporuje jednotu v rozmanitosti. Respondent uvedl: *„Evropa je místo, kde vždy byli velké války, protože to bylo místo s mnoha národy, náboženstvím a odlišných lidí. Evropská identita říká, že bychom se neměli navzájem kritizovat, ale podporovat. Měli bychom respektovat lidi jací jsou. I když jsme odlišný, všichni sdílíme stejnou budoucnost a máme stejné kořeny.“* Nejdůležitějším symbolem byla jednota. Respondenti hovořili o společných kořenech, životem bez hranic a také o evropské vlajce, která zdůrazňuje jednotu skrze jednotlivé hvězdy.

Z výpovědí bylo patrné, že respondenti si uvědomují náklonost k evropské identita přijali jí. *„Evropskou identitu jsem cítila ještě před ESN, byla jsem v jiné evropské organizaci. Aspoň část evropské identity jsem měla, ale s nástupem do ESN se to prohloubilo.“* Respondenti cítí evropskou identitu jako součást jejich osobnosti, ale důvodem nebylo ESN. Všichni tuto identitu cítili ještě před vstupem do ESN (skrze jejich účast z jiných evropských projektů, Erasmus+ či z jejich vlastní iniciativy). Tato evropská identita se dále rozšiřuje.

ESN podporuje pocit evropské identity a taktéž rozvíjí znalosti o Evropě. Respondenti označovali organizaci za tzv. dveře, co jim otevírá dveře do Evropy. Jak jsem již psala, vidí lepší sociální postavení, pokud začnou pracovat pro mezinárodní firmy. *„ESN jsou dveře, co*

otevívají novou cestu. My chceme budovat naši budoucnost a tohle je skvělá příležitost. Dává nám to inspiraci, co je evropská identita a jak vypadá, co dělá.“

Přestože respondenti cítí evropskou identitu, nemusí se identifikovat jako pravý Evropani. „Rád bych se identifikoval jako Evropan., nejsme část Evropy, členi EU a nemyslím, že někdy budeme. Přeji si, abychom byli, ale nejsme na to připravení. Je hodně věcí, co musíme udělat. Jsem člen Erasmus generace, ale nejsem členem evropské unie. Pokud by Turecko bylo připraveno do Evropy, bylo by to jednodušší. Mám předpoklady k tomu být Evropanem.“

„Představ si, že si děláš test ‚Která Disney charakter jsi?‘ Vyplníš dovednosti a vlastnosti.

Vyjde ti princezna. Ale ty víš, že nejsi princezna. Cítím to, ale vím, že to není reálné.“

Většina respondentů se necítí být úplnými Evropany se všemi náležitostmi, které k tomu patří. I když se cítí být součástí Erasmus generace a podporují veškeré evropské hodnoty, evropskou identitu stále jsou občané země, která není členem EU. Zároveň ovšem nezapomínají na svou tureckou identitu, která je také důležitá. Nechtějí zapomínat na své kořeny a turecká identita je stále jejich podstatná součást. Respondenti uvedli, že tyto dvě identity považují na stejně důležité.

V EU je lepší úroveň životního stylu. Evropští občané více respektují pravidla, jsou otevření a lépe se chovají. I když respondent naznačil, že v každé zemi jsou dobří a zlí lidé, má dojem, že Evropa je více respektující. Jsou to otevřené dveře, které vedou k lepším podmínkám, k lepšímu standartu. „Oni by měli jít do Evropy nebo chtějí žít v Turecku s evropským standardem.“ Všechny odpovědi definují EU jako lepší společnost na jiné sociální úrovni. Jeden z respondentů řekl myšlenku, která se zabývá vytvářením si představy o dokonalé Evropě. „Možná si my všichni jen vytváříme a žijeme v představě ohledně Evropy, ale možná je to naopak a pravda je jinde“. Tato představa může souviset s komplikovanou cestou, jak se do EU dostat (i jako student) a viděním Evropské unie jako vysněný cíl.

„Evropská identita sem nepřichází stovky let, je to kombinace různých kultur, a proto se mi tato myšlenka líbí. Nemyslím si, že je Evropa připravená na evropskou identitu a úplnou jednotu. Je to spíše fakt, který každý zná. Evropská identita pro mě taky znamená být dobře vzdělaný a být občanem EU má lepší sociální status.“ O lepším sociálním statusu už bylo napsáno skrze lepší pracovní podmínky evropských firem v Turecku. Celkově respondenti mluvili o EU v kladném světle. Vidí v EU lepší budoucnost a princip „my“ a „oni“ je zde aplikovatelný. Je tu vidět určitá představa o určité „nadřazenosti“ EU a lepším životním stylu.

Imaginace může být například způsobena obtížnou cestou, jakou se mohou turečtí studenti, dostat do Evropy. Ať se jedná o cestování či studijní pobyt – vždy se jedná o dlouhodobý proces při získávání víz. Pokud chce student vyjet na studijní program Erasmus+, musí mít skvělé studijní výsledky, dobré jazykové schopnosti a dostatečný zůstatek na účtu. Pro získání bodů navíc se studenti přidávají i do ESN, aby dostali něco extra. Jak jeden z respondentů označil dobrovolnictví v ESN jako privilegium, označila bych i vyjetí na Erasmus+ jako za privilegium. Jedná se o časově – finančně náročný proces, který díky své náročnosti, může z EU udělat imaginární lepší společenství, které je těžce dosažitelné. To úsilí musí být velké a vyjetí do Evropy je jasně daný cíl.

9.3 Vliv Erasmus Student Network na vnímání turectví

„Rád bych se identifikoval jako Evropan, ale nejsme část Evropy a nemyslím, že někdy budeme. Přeji si, abychom byli, ale nejsme na to připravení. Je hodně věcí, co musíme udělat.“

U tureckých respondentů vyniká obliba Evropské unie a všeho evropského. *„Jsou to dveře, které jsou blízko, ale nemůžeme je otevřít.“* Líbí se jim životní styl a představa, že se lidé více respektují a lidé jsou méně zlí. Největší výhodu vidí v jednotě, chrání se a starají se o sebe. Turecko naproti tomu je osamocené a není součástí velkého celku.

„Schengen area je skvělý příklad. Jiné jazyky, ale jste jeden. Máte evropskou vlajku a jste jedna z hvězd. Jste jeden národ.“

Ptala jsem na téma ohledně Istanbulu jako kosmopolitního města. Istanbul je rozlehlé město, které sídlí jak na evropské, tak na asijské části. Zeptala jsem se respondentů, jak by Istanbul definovali a zdali si umí Istanbul představit jako evropské město. Všichni turečtí respondenti uvedli aspoň určité části Istanbulu jako evropské. *„Některé místa v Istanbulu bych označil za evropské. Můžeš najít evropské části všude po Istanbulu, ale i po celém Turecku.“*

Vše závisí na společnosti. Informanti uváděli především dvě základní skupiny lidí.

1. První označili jako konzervativce, kteří více kladou důraz na náboženství. Informace čerpají z veřejnoprávních médií (televize, noviny) a jsou hrdými Turky. Konzervativní lidí občas vidí Evropu jako nepřátele a Turecko jako zemi snů – silné a nepoddajné Turecko, které se před nikým neskloní a nikoho nepotřebuje. Jsou zastaveni v historii a nechtějí se pohnout. Nejsou hloupí, sledují Evropu, vidí pozitiva Evropy, ale stále nechtějí změnit názor. *„Moje rodina je otevřená, proto mě pustili na Erasmus. Nejsou*

konzervativní.“ Nacionální cítění je spjato s náboženstvím: být Turkem = být muslimem.

2. Druhá skupina zahrnuje především mladší lidi, kteří získávají informace z internetu. Více otevření novým kulturám a novým zemím. *„Lidi říkají některým, že by neměli být tak otevření, ale měli by víc dodržovat pravidla islámu. Mně se nelíbí, co říkají.“* Evropskou unii nevidí jako úhlavního nepřítele, ale jako přátelskou oblast plnou rozdílných možností.

„I když jsi z jakéhokoliv místa na světě, můžeme sdílet stejné hodnoty a ideje. Ať Turek, či Evropan, oba mohou mít obdobné smýšlení.“ Vše závisí na socio – kulturním prostředí, kde vyrůstali a jakými vlivy byli ovlivněni. Všichni respondenti uvedli, že jejich rodiny chápou jejich zájem o ESN. I když se občas nedohodnou na chápání určité tematiky – LGBTQ+, zlepšení úrovně v Istanbulu, pracovní migranti v Turecku, ale podporují je v jejich činnosti v ESN. Pokud by tomu tak nebylo, je pravděpodobné, že jim neumožní výjezd na Erasmus +.

Je zde vidět vliv médií a jak média dokážou ovlivňovat společnost. Turecká televize, média, akce jsou protkané tureckými symboly, národními písněmi a oslavou turectví. Reklama, kde se oslavuje turecká hrdost, není ojedinělá. Média hrají velkou úlohu při formování sdílené identity. Zároveň mladší lidé tráví více času na internetu a netráví tolik času u televize. Mohou někdy vidět a číst informace, které se v tureckých médiích neobjevují. Respondenti především uváděli témata ohledně LGBTQ+.

V Turecku existuje mnoho univerzit, kde můžeme najít ESN sekce. Všechny jsou napojené na mezinárodní International Board, který sídlí v Bruselu. Nejsou zde žádné odlišnosti v porovnání v evropskými sekcemi. Na druhou stranu v jednom rozhovoru zaznělo, že evropské sekce jsou lákavější. *„Když mluvíš o Evropě, vždy to zní lákavěji. Snažím se například vstoupit do skupiny, ale se snažím čím dál víc, i když ti to nedovolují a chceš to stále víc. Je to jako proces přijetí Turecka do EU. Je to dlouhý proces, ale stále se snažíme, protože ještě nejsme uvnitř. Díky tomu to působí, že je vše evropské hezčí a lepší. Myslím, že skrze ESN se může něco pohnout v Turecku.“*

10. ČESKÁ ČÁST VÝZKUMU

Výzkumu české části se účastnilo celkově 5 respondentů. Dva dobrovolníci a tři dobrovolnice, kteří studují na Univerzitě Pardubice a jsou aktivními členi ESN ve věku 23-27 let. Čtyři rozhovory proběhly osobně a jeden online.

Témata, která během rozhovoru proběhla:

- Jak se dostali do ESN?
- Jaká byla jejich motivace se přidat?
- Jaké mají zkušenosti v ESN?
- Jak má vypadat ESN dobrovolník?
- Jaká je ESN komunita? Jak by se definovala?
- V ESN se mluví Erasmus generaci. Co si pod tím představí?
- Když se řekne Evropská unie, co se jim vybaví?
- Vliv členství v ESN na chápání evropských hodnot? Přijímají nové hodnoty?
- Češi a hodnoty EU – Sdílí společné hodnoty?
- Jak respondenti definují svou identitu (která je důležitější či jsou na stejné úrovni)? Jak se evropská identita liší od jejich národní identity (pokud se liší)?

Výsledky výzkumu

10.1 Dobrovolnictví jako prodloužení Erasmusu+

Čeští respondenti se do ESN přidali ze dvou hlavních důvodů, tím prvním byla zkušenost z jejich vlastního Erasmusu a následovný Post– Erasmus syndrom. Post – Erasmus syndrom je označení stesku po zahraničí a touze být znovu v mezinárodním prostředí. Je to neschopnost se adaptovat do své vlastní země. Z tohoto důvodu se studenti stávají dobrovolníky pro ESN, kde se opět začlení do mezinárodního studentského prostředí, začnou hovořit v cizím jazyce a mohou využívat všech benefitů, které to nabízí. Druhým důvodem byli přátelé, kteří už dobrovolníky v ESN jsou. Jejich osobní zkušenosti byli natolik zajímavé, že se přidali do

organizace také. Studenti si chtěli zlepšit konverzaci v anglické jazyce, získat praktické zkušenosti či organizační schopnosti (například jako grafik či organizátor) a pomoc studentům se studijním pobytem. Studenti chtěli implikovat reciprocitu, protože i o ně se někdo v zahraničí postaral.

„ESN mi ukázala kamarádka, která už členkou byla. Nejdřív jsem viděla jen bandu lidí, co pořádali párty, ale postupem času se to měnilo.“

Vzhledem k jejich předchozím zkušenostem (z uskutečněných Erasmus+ pobytů či zkušenosti svých přátel), věděli, co mohou očekávat. Každý tam přišel se svou vlastní motivací a na té začal pracovat. Ať se jedná o zlepšení komunikace v cizím jazyce, pobyt v mezinárodním prostředí, získání organizačních či odlišných dovedností nebo poznání nových přátel. Ví, že si tyto dovednosti mohou zapsat so svých životopisů, ale tento aspekt pro ně není důležitý. Podstatné je naplnění motivace, proč se do organizace přidali.

10.2 Různorodá komunita se stejným cílem

Dobrovolníci by se měli umět obětovat a mít chuť něco přinášet. Nejpodstatnější vlastností bylo sebeobětování se pro zahraniční studenty, mít elán a být aktivní. *„Naše skupina je hodně různorodá, ale co je důležitý je, aby byl člověk otevřený novým věcem. Když se někdo na začátku stydí, to je úplně normální. Poznala jsem tam jak extroverty, tak introverty. Každý si tam najde místo, ať má jakoukoliv barvu pleti. Nejdůležitější je, aby byl ten dobrovolník ochoten obětovat trochu svého času pro ty aktivity, který se konají nejen odpoledne ale i večer. Ten člověk by měl být flexibilní a umět improvizovat.“* Na rozdíl od tureckých odpovědí se čeští respondenti nezaměřovali úplně na mezinárodní vizi a podporu evropských hodnot, ale spíše na charakter člověka a pracovitosti.

Výběrové řízení pro české respondenty probíhá velmi jednoduše. Pro vstup do pardubické sekce je jednodušší z hlediska kol, kterými musí budoucí členi projít. Spočívá to v rozhovoru, který probíhá s HR. Rozhovor není veden strukturovaně a je to spíše přátelská konverzace. Jedná se především o vysvětlení základních informací a namotivování budoucích členů. Kdokoliv má možnost se přidat a jedinou podmínkou je aktivita. Není to žádné privilegium, organizace je otevřená všem a sekce nemá limitovaný počet dobrovolníků. Stačí zkontaktovat sekci a je vyřízeno. Pokud nováček navštíví a zapojí se do chodu organizace, získává po třech měsících status dobrovolníka.

Z těchto přijatých studentů se postupně stávají dobrovolníci a začleňují se do komunity. Všichni se shodli, že ESN je přátelská komunita plná rozdílných lidí. V tomto hledisku měli respondenti obdobné odpovědi. Když jsem padla otázka, jak by definovali tuto komunitu v pár slovech, opakovala se slova – přátelství, zkušenosti, komunita, zážitky, kamarádi, volný čas umění respektu a tolerance. Celkově se ESN označovalo za skupinu aktivních lidí, kteří přicházejí z rozdílných prostředí a oborů, ale určitý prvek je spojuje. Je to vnímání mezinárodního prostředí a chuť se rozvíjet a být více aktivní.

10.3 Erasmus generace jako nálepka

Erasmus generace je spojována především s programem Erasmus+. Všichni respondenti se cítí být součástí skrze jejich zažité Erasmus pobyty. Souvisí to převážně se zahraničím. Jedna respondentka uvedla, že: *„Je to generace založená na cestování, kultuře a respektu. Cítím se být členem, ale nemám tu nálepku ráda. Občas se tato generace může zveličovat ve své velikosti a působnosti, ale nejsme nadlidi. Je to především o cestování.“*

Všichni respondenti se cítí být součástí, ale nepovažují to za součást své identity. Vše jen založeno jen na zkušenostech z Erasmus+ a propojení se s mezinárodním prostředím. Aktivně se k ní nepřidávají. Je to určitá mentalita lidí, kteří prošli Erasmusem a šíří to dál. Generace, co není ohraničena a záleží jen možnosti studia v zahraničí a dalšími příležitostmi okolo toho.

„Pokud se podíváme na to, že se v ESNku jedná o skupinu lidí, která cestuje po Evropě/ po celém světě. Dovolím si tvrdit, že každý z členů má taky přátele ze zahraničí a umí alespoň jeden cizí jazyk. U nás to byla většinou angličtina, i když někdo chtěl třeba trénovat španělštinu se Španěly nebo jiný jazyk s jiným Erasmusem. Myslím si, že ta svoboda, kterou mladí lidé cítí v ESNku, je podobná té, kterou EU prezentuje jako jednu ze svých hlavních hodnot. A určitě to i povzbuzuje k aktivnímu přístupu ve svém okolí a určitou zvědavost ohledně cizích kultur a odstraňuje i nějaký strach ze setkání s lidmi z cizích zemí. No a tahle generace studentů, kteří měli možnost využít těchto výhod, je podle mě Erasmus generace, která má za úkol ty evropské myšlenky pěstovat dál. Třeba v přístupu ve výchově.“

Erasmus generace souvisí především se svobodou cestování, respektování mezinárodních kultur a chuť něco přinášet. Tři respondenti také uvedli, že se jim tato generace, zdá přeceňovaná. Nemyslí si, že může přinášet všechno, co hlásají instituce (z International Board či Evropská komise, kde například řeší i ekologickou vizi/ ideje zdravého životního stylu). Přeceňovanost můžeme vidět i přes politické výroky o ESN. Je jim dááno

označení budoucích lídrů, nosiči hodnot. To se konkrétně třem respondentům nelíbí, protože je tomu dáвана větší váha, než by měla být. Lidé z Erasmus generace nejsou nadlidi, jsou to lidé s aktivním přístupem k mezinárodnímu prostředí. Nechtějí se cítit jako privilegovaná nadřazená skupina.

Jak vlastně respondenti vnímají Evropskou unii, které jsou součástí?

„Nejvíce se člověk začne cítit evropsky, když se ocitne mimo Evropu a interaguje s lidmi, kteří nejsou občani EU.“

Evropská unie je plná možností, které se mohou využít. Celkově měli kladný vztah k základní evropské myšlence „jednota v rozmanitosti“, propagování a podporování evropských projektů, ale jeden prvek se odlišoval. Výpovědi respondentů je odlišovaly a můžeme je kategorizovat do dvou názorů.

1. Evropská unie je ideál, který neexistuje. Hlavní myšlenka je dobrá, ale během krizí se ukázalo, že jednotní nejsme a fungovat nebudeme. Tři respondenti mluvili o EU jako o ideálu, který se pere s realitou. Považovali samotný nápad jako zdařilý, ale nefungující, protože nejsme jednotní. Jsou to ti dobrovolníci, kteří se zmínili o přeceňované Erasmus generaci.

2. Evropská unie je jednotná v rozmanitosti, i když má slabší stránky. Dvě respondentky považují evropské cíle v budoucnosti za reálné. Jedná se o fungující celek, který ovšem ještě nepracuje společně na 100 %.

Více než kladný vztah k EU, můžeme mluvit o oblibě evropských studijních projektů. Obě skupiny názorů mají v oblibě základní myšlenku EU, ale obě strany vidí i slabé stránky. Můžeme vidět, jak důležitá je Erasmus generace pro turecké dobrovolníky, ale zároveň je nepodstatná pro české. Na jedné straně vidí EU jako zářný příklad fungujícího společenství a na straně druhé je to nedokonalý celek. Turečtí dobrovolníci jsou daleko většími podporovateli. Můžete výt způsobeno tím, že se dívají zvenku do EU jako tzv. „outsider“ a nemají přístup k bližšímu zkoumání či pozici „insidera“.

10.4 Erasmus tě nenaučí cítit pouto k Evropě

„Každý má rozdílné názory, tak proč bychom se měli rozdělovat podle toho, kde jsme se narodili.“

Z výpovědí respondentů jsem nezaznamenala, že by studenti přijímali přínos evropských hodnot. Všichni respondenti již měli určitou zkušenost s evropskými projekty – ať mluvíme o jejich Erasmus+ pobytu či přechozí projekty, kterých se účastnili. ESN je spíše pokračování působnosti v této oblasti. Je to podpora těchto hodnot a dále je rozšiřuje.

Z výzkumu vyplynulo, že dobrovolníci sdílí společnou vlastnost, která je spojuje jako komunitu. Vlastnost bych definovala jako oblibu trávení času v mezinárodním prostředí a následovnou aktivitu s tím spojenou. I když jsou odlišní, stále dokážou najít společnou řeč a stávají se z nich přátelé. Jsou označováni jako aktivní lidé, kteří chtějí být úspěšní a vykonávají dobrovolně extra univerzitní aktivitu

Jedna z respondentek uvedla, že si nemyslí, že celkový Erasmus+ program (zahrnující ESN) netvoří evropské myšlenky. Je pravdou, že má nad evropský rozsah, protože studenti mohou být z celého světa (Pokud student přijede z jiného studijního programu, je zahrnut do Erasmus skupiny. Například studenti z Tchaj-wanu či Latinské Ameriky.), ale podle respondentky: *„Erasmus tě nenaučí cítit pouto k Evropě. To už musíš mít v sobě.“* Ostatní sdíleli obdobný názor a nezaznamenala jsem, že by přijímali nové proevropské myšlenky. Moje hypotéza se zaměřila na otázku, zda se evropská identita dobrovolníků podporuje skrze vstup do ESN. Respondenti se cítí být Evropany a cítí evropskou identitu, ale tuto identitu získali před vstupem do ESN (Erasmus+, ostatní evropské projekty či jiná iniciativa). V ESN se tato identita může formovat, ale základní myšlenky tu nezískali. V organizaci nezaznamenali podporu této identity, nevidí v ní takové benefity jako například turečtí dobrovolníci.

„Nechci generalizovat, takže nebudu uvádět typické vlastnosti, barvy pleti Evropanů a Evropanek atd. o to asi nejde. Evropan/ka je pro mě v základním pojetí úplně jednoduše občan/ka evropské unie, který má právo na svobodu slova, rovnoprávnost před soudem, na práci a studium kdekoliv v EU atd.“

Jeden respondent definoval češství jako soubor hodnot, který z nás dělá Čechy a odlišuje nás od ostatních. Na druhou stranu evropanství je sociální konstrukt, který si každý může nadefinovat sám. Je to konstrukt, který může být označen různými nálepkami. Když ostatní respondenti definovali evropskou identitu, byly to vlastnosti, které jsou obdobné jako u ESN komunity nebo Erasmus generace. Mezinárodní prostředí plné lidí, kteří se dorozumí v cizích

jazycích. Tolerance vůči novým kulturám, respekt a cestování bez hranic, to vše zaznělo z výpovědí. *„Znám kamarády a kamarádky z Ruska, které se snaží získat evropský pas, protože je prostě lepší než ten ruský. Je to privilegium. Protože život tady u nás jim přijde lepší. Evropan/ka je pro mě pouze politický pojem, politická idea, jde prostě o ty občanské výhody. Typické vlastnosti podle mě nemá. Stejně smýšlet může jak Američan/ka, Rus/ka tak Ind/ka. Jde třeba o to, že se lidé cítí svobodně, můžou myslet kriticky, nemusí se bát říct svůj názor. V tom by byl rozdíl třeba se zeměmi totalitních režimů. Je to taková forma pozitivní propagandy.“*

Pro všechny české respondenty byla česká identita, češství důležitější než evropanství. Na prvním místě jsou Češi a na druhém evropská identita. Jedna odpověď zaujímala názor, že ESN žije v sociální bublině s určitou výjimečností pro dobrovolníky ESN. Je to spíše jedinečné, že by se studenti tolik podíleli tak na evropských projektech. Vysvětlovala to tím, že na Univerzitě Pardubice není takový zájem o Erasmus+ a většinou pouze lidé z ESN mají větší rozhled o evropských projektech, které se konají. Členové organizace tráví čas s lidmi, kteří mají obdobné smýšlení a mohou být domněnky, že takhle se definuje každý. Opak může být pravdou.

„Cítím se jako Češka. A tenhle pocit jde aplikovat na jakýkoliv větší kolektiv, který sdílí určitou představu o svojí existenci. Třeba i na EU. Takže moje evropská identita pak musí vypadat tak, že se cítím jako Evropanka, která může cestovat, studovat a pracovat bez překážek v zemích EU, nedělá mi problém bavit se a setkávat se s lidmi z cizích zemí a kultur.“

11. SROVNÁVACÍ ANALÝZA

Čeští i turečtí respondenti se do ESN dostali skrze jejich předchozí zkušenost a tím byl především Erasmus+. Chtěli pomáhat studentům, mluvit v cizím jazyce a pobývat v mezinárodním prostředí. Turečtí respondenti jsou více namotivováni z hlediska představení Turecka zahraničním studentům a získání určitého privilegia, které souvisí s členstvím v ESN. Například jako cenné mezinárodní zkušenosti, kterou si mohou zapsat do životopisu a trávit čas v mezinárodním prostředí. Na druhé straně čeští dobrovolníci neberou členství jako privilegium a přišli do organizace především, aby si teoreticky prodloužili svůj Erasmus (a mohli v České republice zažívat to, co zažívali na svých Erasmech). Je to spíše o zábavě a o aktivním přístupu. Lze vidět, že pro turecké dobrovolníky je to důležitější aspekt, protože jim může pomoci v jejich budoucnosti. Českým respondentům jde také o získání určitých vlastností, ale je to především o zábavě. Není pro ně podstatný fakt, že si zapíší ESN do životopisu.

Při otázce, jak by měl vypadat vzorový ESN dobrovolník, padali podobné odpovědi. Měl by být otevřený vůči novým věcem, být aktivní, sebeobětovat svůj čas pro zahraniční studenty a být přátelský. Ovšem u tureckých odpovědí dominovala odpověď – mít mezinárodní vizi, zatímco u pardubických odpovědí to byla pracovitost a charakter člověka. Komparací jsem zjistila, že čeští respondenti berou mezinárodní vizi jako určitou samozřejmost, zatímco v Turecku ne. Může to být spjato s institucemi ve formě dvou rozdílných společností, které respondenty ovlivnili. Respondenti se nenarodili do EU, ale vyrůstali v ní jako děti. Evropská společnost vytvářela obraz o společnosti, občané uznali svou identitu a ztotožnili se s ní. V roce 2004 byli všichni ještě dětmi prvního stupně základní školy, v tomto obraze společnosti vyrůstali a přijali ho za svůj.

Určitá evropeizace probíhala v České republice a EU se vmísila do České republiky. Na druhé straně máme tureckou společnost, která není členem EU, ale také, byla ovlivněna evropeizací. Vzhledem k odlišnému náboženství a politice země, je pravděpodobně, že evropská identita není zcela uznávaná majoritní společností. Turečtí respondenti vidí EU jako významnější kontinent a možnost dostat se tam berou jako důležitý milník. Zatímco čeští dobrovolníci byli od mala vychovávaní v EU. Jak Charles Taylor píše, jedná se o uznanou identitu, kterou přijali do své vlastní (Taylor 1992: 41-42). Nemusejí si ji uvědomovat. V komparaci s tureckými odpověďmi vidíme, že si čeští dobrovolníci neuvědomují všechny možnosti, které jsou například odepření tureckým studentům. Už vstup do evropské studentské organizace je skvělým příkladem.

Výrazná diference spočívá ve výběrovém řízení do ESN. V turecké sekci probíhají tři kola, prozkoumávání sociálních sítí a následovná tří měsíční zkušební doba. Prozkoumávání sítí se provádí z důvodu, protože by noví dobrovolníci neměli mít extrémistické politické názory a jejich hodnoty, by se měli shodovat s hodnotami ESN. Počet nových dobrovolníků je omezen a tím je každá volná pozice vzácná. Dalo by se opět mluvit o členství jako o privilegii. Turecký student, který nesdílí společný habitus, by se do této organizace nikdy nemohl dostat. Do této sociální pozice se dostane pouze ten, kdo splní veškeré kritéria. Naproti tomu v české sekci v Pardubicích je výběrové řízení vcelku snadné. Probíhá pouze jeden pohovor, po kterém se student stává dobrovolníkem. Také zde funguje 3měsíční lhůta pro získání statusu úplného člena, ale jedná se spíše o formalitu. Pozici dobrovolníka není dáována taková důležitost. Počet dobrovolníků není omezen a dveře má otevřen každý.

Při popisování celkové ESN komunity se výpovědi shodovaly. Je to skupina lidí z rozdílných prostředí, kteří mají jeden společný cíl. Je to široká komunita lidí, která sdílí stejné ideje a všichni spadají do Erasmus generace. Tento cíl je spojuje dohromady. Jsou to lidé, co jsou otevření mezinárodnímu prostředí, obětují svůj čas pro druhé a rádi poznávají neprobádané. Komunita lidí, kteří se nemuseli nikdy poznat, ale ví, že existují. Oni vědí, jak se ostatní dobrovolníci budou chovat a co od nich mohou čekat. Může se jednat o imaginární společenství, které není ohraničeno hranicemi.

11.1 POROVNÁNÍ POJETÍ EVROPSKÉ IDENTITY

Erasmus generace a evropská identita, tyto dvě označení jsem spojila do jedné definice, protože se o nich respondenti vyjadřovali stejně. Mohlo by se říct, že pokud je člen Erasmus generace, tak automaticky se s ním spojí evropská identita. Oba tyto pojmy jsou založené na otevřenosti novým kulturám, aktivní přístup k životu a rozmanitosti. Dobrovolníci odpovídali podobným způsobem. Věří ve stejnou budoucnost a jeden cíl – láska, respekt, rovnost a bezpečí. Je to zájem v mezinárodním prostředí s cílem poznávat něco nového a být otevřený všemu.

Turečtí dobrovolníci se cítí být členy Erasmus Generace a cítí evropskou identitu, ale ví, že Turecko není členem EU a jejich identita není kompletní. I když se tak budou cítit tak ví, že stále mají turecký pas. Hovořili o evropské identitě jako o lepším sociálním postavení ve společnosti, lepším vzdělání a sociálním statusu. Ovšem i turecká identita byla důležitá a respondenti nepreferovali ani jednu. Cítili obě dvě identity úplně stejně. Naproti tomu čeští respondenti preferovali češství a evropská identita byla na druhém místě. Všichni pocítují

Erasmus Generaci, ale nepovažují to za část jejich identity. Mají oblibu v evropských projektech, ale necítí takový kladný vztah k EU.

Hlavní otázkou mé diplomové práce byl vliv ESN na chápání evropských hodnot. Hlavní hypotézou uvažovala o členství v ESN jako o podpoře evropských hodnot. Zda přemýšlet o vstupu jako o přechodovém rituálu, který by ovlivnil své dobrovolníky k větší podpoře evropských hodnot, kde by se ve třech fázích (odloučení, pomezí a znovupřijetí) přidali do ESN, nabyli určité zkušenosti a přišli by jako aktivní evropští občané (Eriksen 2008: 172-173). Tureckým výzkumem se hypotéza potvrdila. Zaznamenala jsem u respondentů podporu dalších pro-evropských aktivit. Turečtí dobrovolníci se snaží o získání lepšího sociálního postavení a lepšího životního stylu skrze tuto zkušenost. Je to ně důležité si zapsat tyto znalosti do životopisů, protože je to cenné pro další profesní vývoj v Turecku. Také cítí určitou spojitost se všemi ESN dobrovolníky a vidí se jako součást globální komunity. Studenti již přišli s cítěním a podporováním evropské identity a ESN tento fakt, jen rozšířila do dalších témat. Jiná situace je u českých respondentů. Nezaznamenala jsem u nich další podporu evropské identity. Všichni ji přijímali jako součást jejich osobnosti, ale nepovažovali ESN za další milník, která by cokoliv ovlivnil.

Výzkum poukázal na novou skutečnost. Všichni respondenti už při vstupu do ESN, měli a znali evropské hodnoty. Už předchozími zkušenostmi, získali přehled o EU, EU projektech a hodnotách. Z tohoto hlediska bychom mohli uvažovat o ESN jako o sociálním poli, které k sobě přitahuje určitou skupinu lidí s určitým habitem. Habitus by se dal označit jako kladný přístup k mezinárodnímu prostředí a proaktivní přístup. ESN rozvíjí jejich předem nabytou evropskou identitu do širších témat.

Zatímco čeští respondenti se cítí být a považují se za součást, nepřikládají tomu takovou důležitost. Pro všechny české respondenty byla česká identita, češství důležitější než evropanství. Na prvním místě jsou Češi a na druhém evropská identita. Z tohoto hlediska se může uvažovat o identitě Evropana jako o identitě, která nezná jinou sociální realitu a výchovou v unii se stává automaticky Evropanem, protože si nemusí uvědomovat hranice vlastního státu a vnímá unii jako celek. Zatímco všichni turečtí respondenti se cítí být důležitou součástí Erasmus generace a zároveň zahrnuli evropskou identitu do své vlastní identity, i když se do EU nenarodili.

12. ZÁVĚR

Tato diplomová se zabývala podporou evropské identity skrze studentskou organizaci Erasmus Student Network na Universitě Pardubice v České republice a na Universitě Marmara v Turecku. Tématem. Cílem výzkumu bylo zjištění, zda můžeme uvažovat o dobrovolnictví v této organizaci jako o aktivitě, která vede k zesílení pocitu evropské identity a jak je v tomto kontextu chápán pojem „evropská identita“. Návrh výzkumu diplomové práce, jsem získala skrze pozici dobrovolníka v této organizaci. Začala jsem, již na začátku mých studiích na UPCE a během těchto let, jsem získala přehled nad jejím fungováním zúčastněným pozorováním. Již před výzkumem jsem věděla, jak organizace funguje.

V teoretické části jsem také pracovala s pojmem identita a evropská identita, kde jsem skrze Bergera a Luckmanna popsala sociální konstrukci reality, která popisuje, jak mohou instituce ovlivnit celé společnosti odlišně. Vzhledem k české a turecké společnosti se dá hovořit o dvou odlišných institucích, které jsou nosiči odlišných hodnot. Také jsem navázala na Charlese Taylora a uznanou a neuznanou identitu, kterou lidé po léta přijímají až ji kompletně přijmou do své vlastní identity. S tímto konceptem souvisí i teorie „my“ a „oni“, kde se „nadřazená“ země distancuje od „barbarské“ země.

Zaměřila jsem se na hlavní výzkumnou oblast a tou je Erasmus Student Network. Je to jedna z největších studentských organizací a popsala jsem její samotné vize a hodnoty pro následující roky. Sama sebe popisovala jako budoucí evropské lídry a nosiče hodnot. Zakomponovala jsem zde i politické projevy směřující k této organizaci. S touto organizací souvisí i „Erasmus generace“, která by měla označovat lidi, kteří se jakýmkoliv způsobem zapojili do programu Erasmus+. S těmito tématy souvisí samozřejmě Evropský unie, kterou bych mohla definovat jako teorie kosmopolitismu o společenství založené na rovnosti všech.

V práci se zabývám otázkou Turecka, kterému patří pár kapitol. Jde především o evropeizaci a reformy, které v Turecku nastaly. Pozastavuji se tam nad otázkou přijetí Turecka do Evropské unie. Je to jedna z kandidátských zemí EU, ale stále ve vzduchu visí otázka o přijetí či nepřijetí. Na tuto otázku pohlížím ze dvou pohledů, které jsou založeny na historické souvislosti či konstrukci reality, kterou člověk nadefinoval.

V praktické části jsem pracovala s daty, které jsem získala skrze polo-strukturované rozhovory z Istanbulu a Pardubic. Další zúčastněné pozorování jsem provedla v Istanbulu, kde jsem se chtěla sblížit s tureckou kulturou a fenoménem Atatürk. Na základě účastněného

pozorování a aktivitě v této organizaci, jsem si určila následující výzkumné otázky: Můžeme uvažovat o dobrovolnictví v této organizaci jako o aktivitě, která vede k zesílení pocitu evropské identity?

Na základě výzkumu se mi hypotéza potvrdila u tureckých respondentů. Studenti již přišli s cítěním a podporováním evropské identity a ESN tento fakt, jen rozšířila do dalších témat. Turečtí dobrovolníci se snaží o získání lepšího sociálního postavení a lepšího životního stylu skrze tuto zkušenost. Je to ně důležité si zapsat tyto znalosti do životopisů, protože je to cenné pro další profesní vývoj v Turecku. Také cítí určitou spojitost se všemi ESN dobrovolníky a vidí se jako součást globální komunity. U českých respondentů se hypotéza vyvrátila. Nezaznamenala jsem u nich další podporu evropské identity. Všichni ji přijímali jako součást jejich osobnosti, ale ESN na ně nemělo dopad. Čeští respondenti přišli, protože chtěli pokračovat ve svém Erasmus životě. Po skončení jejich vlastního studijního programu se jim stýskalo po mezinárodním prostředí a anglickém jazyce. ESN jim umožnilo pokračovat a zaobírat se dalšími evropskými tématy.

Jak je chápán pojem „evropská identita“?

Pojem „evropská identita“ je chápán u obou skupin dobrovolníků stejně. Je to cítění pro mezinárodní prostředí, proaktivní přístup, otevřenost, přátelství a především aktivita. Je to o schopnosti se pohybovat bezproblémově v mezinárodním prostředí a být otevřený všemu. Pro turecké respondenty je tato identita důležitá, ale ví, že nikdy nebudou kompletní. I když se tak budou cítit tak ví, že stále mají turecký pas. Dobrovolníci hovořili o evropské identitě jako o lepším sociálním postavení ve společnosti, lepším vzdělání a sociálním statusu. Ovšem nezapomínali na svou tureckou identitu. Ta je také důležitá, protože je to jejich vlast. Tyto identity jsou stejně důležité a obě formují jejich osobnosti. Taktéž se cítí být aktivní součástí Erasmus generace. S tím je spojen i fakt, že vidí Turecko jako samostatný článek a líbí se jim spolupráce, která mezi členskými státy EU je.

Zatímco pro české respondenty je to naopak. Považují se za součást této generace, ale nepovažují to za důležité. Je to především jen nálepka toho, kdo vycestoval a nevidí v tom větší potenciál. Považují češství za důležitější a evropská identita je na druhém místě. Můžeme uvažovat o identitě Evropana jako o identitě, která nezná jinou sociální realitu a výchovou v unii se stává automaticky Evropanem, protože si nemusí uvědomovat hranice vlastního státu a vnímá unii jako celek.

13. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- Ambrozková, E. 2012. *Turecký odklon od kemalismu a vliv této vnitropolitické změny na tureckou zahraniční politiku*. Západočeská univerzita v Plzni.
- Anderson, B. 2008. *Představy společnosti: Úvahy o původu a šíření nacionalismu*. Karolinum.
- Barth, F. 1969. *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Difference*. Waveland Press.
- Baycar, N. 2013. Turkish Cultural Identity: A European Identity. *Turkish Journal of Politics* Vol. 4: 6-18.
- Berger, P. L., T. Luckmann 1999. *Teorie sociální konstrukce reality*. Tisk Reprocentrum: Blansko.
- Bernard, R. H. 1995. *Research Methods in Anthropology: Qualitative and Quantitative Approaches*. Walnut Creek. CA: Altamira Press.
- Bourdieu, P. 1998. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.
- Bourdieu, P. 1977. *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge Studies in Social Anthropology, No. 16. Cambridge, London: Cambridge University Press.
- Buddynka.vse 2018. CO JE TO ESN. Dostupné z: <https://buddynka.vse.cz/web/cs/onas/esn-cs/> [10. 1. 2022].
- Budilová, L. J., G. Fatková, O. Hejnal, L. Lupták, M. Růžička, J. Šimek, L. Toušek 2015. *Kapitoly Z Kvalitativního Výzkumu*. Západočeská univerzita v Plzni.
- Burgdorf, W. 2004. *Die europäische Antwort. Wir sind der Türkei verpflichtet*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Çarmikli, E. S. 2011. *Caught between Islam and the West: Secularism in the Kemalist Discourse*. University of Westminster.
- Cepel, Z. 2011. European-turkish identity interaction from the social constructivist perspective, *International Journal of Social Sciences and Humanity Studies* 3: 533. Dostupné z: <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijsshs/issue/26222/276221> [6.2.2022].
- Čermák, I., R. Hytych, T. Říháček a kolektiv 2013. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Masarykova Univerzita: Brno.

- Davison, A. Parla, T. 2004. *Corporatist Ideology In Kemalist Turkey: Progress Or Order?* Syracuse University Press, New York.
- DeWalt, Kathleen M. a Billie R. DeWalt. 2010. *Participant Observation: A Guide for Fieldworkers*. Lanham, MD: AltaMira Press.
- Dufek, P. 2011. *Kosmopolitismus: Základní ideje globálního uspořádání*. Praha: Filosofia.
- Endruweit, G. 1998. Turkey and the European Union: A Question of Cultural Difference? *Journal of International Affairs*, 3: 57-59.
- Erasmus Student Network 2019. *ESN Mission, Vision and Strategic Priorities 2019-2025*. Dostupné z: https://wiki.esn.org/display/EI/ESN+Documents?preview=/6422574/26345653/4.1_esn_mission_vision_statement_and_strategic_priorities_2019-2025.pdf [19.7.2021].
- Erdoğan, E. 2002. Turkey and Europe: Undivided but not united, *Middle East Review of International Affairs*, Vol. 6, No. 2 :40.
- Eriksen, T.H. 2007. *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. Triton.
- Eriksen, T.H. 2008. *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: Portál.
- ESN 2016. *ESN Welcomes 40th Member Country*. Dostupné z: <https://www.esn.org/40> [11.1 2022].
- ESN 2022. *History*. Dostupné z: <https://www.esn.org/history> [10.3.2022].
- Europa.eu. *The Erasmus+ Generation Declaration 2018*. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/default/files/erasmus-generation-declaration_en.pdf [22. 12. 2022].
- Evropská unie 2021. *Základní informace o EU*. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs [17. 9. 2021].
- Evropská unie. 2018. *Evropská unie: co je a co dělá*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie.
- Fine, R. 2011. *Kosmopolitismus: Základní ideje globálního uspořádání*. Praha: Filosofia.
- Fritzová, M. 2016. Zúčastněné pozorování a rozhovor v terénní praxi, *AntropoWebzin* 3-4: 95.

- Gerhards, J. 2005. *Kulturelle Unterschiede in der Europäischen Union. Ein Vergleich zwischen Mitgliedsländern, Beitrittskandidaten und der Türkei*. Wiesbaden: Auflage VS Verlag.
- Gündüz, Z. Y. 2004. Der Einfluss der Europäischen Union auf die Demokratisierung der Türkei, *Auslandsinformationen Sankt Augustin*: 46-61.
- Havlík, V., P. Pšejka 2007. *Evropeizace jako předmět výzkumu v sociálních vědách*. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity.
- Horálek, A. 2012. Tři přístupy k pupkům národů. Primordialisticko-modernistický diskurz prizmatem aktivity a objektivitě etnicity, *Český lid* 99: 34.
- Juncker, J. C. 2019. Message from Jean-Claude Juncker to the Erasmus Student Network, *youtube*. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=nUHpAdM4ZSc&list=LL&index=48>[24.4. 2021].
- Karakas, C. 2007. *Turkey: Islam and Laicism Between the Interests of State, Politics, and Society*. Peace Research Institute Frankfurt.
- Lynch, M. 2006. *Social Constructionism in The Philosophy of Science: An Encyclopedia*. New York: Routledge.
- Mácha, J. 2017. *Evropská identita: Erasmus+, neformální vzdělávání a neoliberální subjekt*. Masarykova Univerzita.
- Mau, S. 2010. *Social Transnationalism: Lifeworlds Beyond the Nation-State*. New York: Routledge.
- Mohnacki, T. 2021. *ESN Basics Home*. Dostupné z: <https://wiki.esn.org/display/EI/ESN+Basics+Home> [19. 7. 2021].
- Msmt 2019. *Erasmus +*. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodnivztahy/erasmus> [2. 2. 2019].
- Müftüler Bac M. 2000. Through the looking glass: Turkey in Europe, *Turkish Studies*, 1:1, 21-35.
- Nešpor, Z. R. 2017. Evropanství, *encyklopedie.soc.cas*. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Evropanstv%C3%AD> [25. 3. 2022].
- Novotná, H., O. Špaček, M. Šťovičková Jantulová 2020. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Fakulta humanitních studií.

- Nugent, D., J. Vincent 2004. *A Companion to the Anthropology of Politics*. Wiley-Blackwell.
- Öner, S. 2014. An Analysis of European Identity within the Framework of the EU: The Case of Turkey's Membership, *Economic Development Foundation 2*: 9-11. Dostupné z: <https://oldweb.ikv.org.tr/images/upload/file/selcen-teblig.pdf> [6.2.2022]
- Radaelli, C. M. 2004. Europeanisation: Solution or problem? *Ore.exeter.ac.uk*. Dostupné z <https://ore.exeter.ac.uk/repository/handle/10036/22994> .[18.1. 2021].
- Shore, C., S. Wright 1996. *Towards an Anthropology of Policy: Morality, Power and the Art of Government*. Anthropology of Policy.
- Schinas, M. 2020. Message from Margaritis Schinas to the Erasmus Student Network, *youtube*. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=tAv02U_KvY8&list=LL&index=47 [24.4. 2021].
- Smith, A. D. 2004. *Nations And Nationalism*. ASE.
- Soukup, M. 2014. *Terénní výzkum v sociální a kulturní antropologii*. Praha: Karolinum
- Špelda, A. 2009. Sociální konstruktivismus ve zkoumání vědy a jejích dějin, *AntropoWebzin 1*: 21-22.
- Šteigrová, L. 2007. *Dopad procesu europeizace na vzdělávání a vzdělávací politiku České republiky*. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity.
- Taylor, Ch. 1992. *Multikulturalismus: zkoumání politiky uznání*. Filosofia.
- Toušek, L. a kol. 2015. *Kapitoly z kvalitativního výzkumu*. Plzeň.
- Wolff, S. 2015. Erasmus Generation, the new generation of European leaders, *youtube*. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=YqMiKDiiX5s&t=106s&ab_channel=ErasmusGeneration [24.4. 2021].